

ОКВИР ПОЛИТИКЕ РАСЕЉАВАЊА

ПРОЈЕКАТ РАЗВОЈА ЛОКАЛНЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ И
ИНСТИТУЦИОНАЛНОГ РАЗВОЈА СРБИЈЕ (П174251)

ЗАВРШНИ НАЦРТ
БЕОГРАД
ЈУЛ 2021.

1 САДРЖАЈ

1	Увод.....	8
1.1	Опис пројекта.....	8
1.2	Образложења за развој Оквира политике расељавања.....	8
1.3	Основни принципи којима се расељавање руководи.....	9
1.4	Циљеви Оквира политике расељавања.....	11
2	Правни оквир.....	13
2.1	Национални правни оквир који утиче на расељавање.....	13
2.2	Процес експропријације у Србији.....	15
2.3	Стандард Светске банке о прибављању земљишта, ограничењима у употреби земљишта и невољном расељавању (ESS5).....	18
2.4	Анализа неусаглашености.....	19
3	Стратегије за компензацију расељавања које се односе на Пројекат LIID.....	24
3.1	Кључни принципи.....	24
3.2	Процењени утицаји расељавања.....	24
3.3	Датум пресека.....	25
3.4	Критеријуми прихватљивости и матрикс права.....	25
3.5	Матрикс права.....	26
4	Припрема појединачних инструмената за расељавање.....	33
4.1	Испитивање ради принудног расељавања.....	33
4.2	Контролна листа за испитивање.....	34
4.3	Акциони план за расељавање.....	34
4.5	Имплементација Акционог плана за расељавање.....	39
5	САВЕТОВАЊЕ И ОБЈАВЉИВАЊЕ.....	40
5.1	Јавно саветовање.....	40
5.2	Објављивање докумената.....	41
5.3	Дневник ангажовања заинтересованих страна.....	41
6	ЖАЛБЕНИ МЕХАНИЗАМ.....	42
6.1	Подизање притужби.....	43

6.2	Управљање жалбама	43
6.3	Дневник притужби	44
6.4	Пријем притужбе и ланац вредности поступка	45
6.5	Праћења и извештавање о притужбама	46
6.6	Служба за решавање жалби Светске банке	47
7	ПРАЋЕЊЕ И ОДРЕЂИВАЊЕ ВРЕДНОСТИ	49
7.1	Институционално праћење	49
7.2	Праћење процеса расељавања	50
8	ИНСТИТУЦИОНАЛНИ СПОРАЗУМИ	52
8.1	Институције одговорне за имплементацију Пројекта	52
8.2	Кључне институције у поступку расељавања	53
9	БУЏЕТ И ФИНАНСИРАЊЕ РАСЕЉАВАЊА	55
АНЕКС 1:	ОБРАЗАЦ ЗА ПРИЈАВУ ЖАЛБИ	56
АНЕКС 2:	КОНТРОЛНА ЛИСТА ДРУШТВЕНЕ АНАЛИЗЕ	57
АНЕКС 3:	ШАБЛОН ЧУВАЊА БЕЛЕЖАКА	59
АНЕКС 4:	ПРЕДЛОЖЕНИ САДРЖАЈ/АКЦИОНИ ПЛАН ЗА РАСЕЉАВАЊЕ	60
АНЕКС 5:	ИЗВЕШТАЈ О ЈАВНИМ КОНСУЛТАЦИЈАМА	63

СКРАЋЕНИЦЕ

АПР	Акциони план расељавања
ESMF	Оквир управљања животном средином и социјалним питањима (Environmental and Social Management Framework)
ESS	Стандарди за животну средину и социјална питања (Environmental and Social Standards)
ESS5	Политика Светске банке о расељавању (Land Aquisition, Restrictions on Land Use and Involuntari Resettlement)
ЈИП	Јединица за имплементацију пројекта
ЈЛС	Јединица локалне самоуправе
ЛИД	Пројекат развоја локалне инфраструктуре и институционалног развоја (Local Infrastructure and Institutional Development Project)
ЛЖП	Локални жалбени пулт
МГСИ	Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре
ОПР	Оквир политике расељавања
РС	Република Србија
СЗО	Светска здравствена организација
WB	Светска Банка

ПОЈМОВНИК

Расељено лице	Сваки појединац (појединци) који живи, обрађује земљу или се бави послом, трговином или било којим другим занимањем унутар подручја утицаја, који је расељен у оквиру пројекта
Компензација	Исплата у новцу или у природи, на коју људи на које утиче пројекат имају право како би заменила земљиште или другу имовину узету за коришћење пројекта
Датум пресека	Датум након којег се лица НЕЋЕ сматрати подобним за компензацију тј. нису укључена у списак људи на које утиче пројекат, како је дефинисано пописом. Датум пресека ће одговарати датуму подношења захтева за утврђивање јавног интереса за експропријацију надлежном органу и датуму почетка испитивања домаћинства/имовине.
Економско расељавање	Представља губитак извора прихода и средстава за живот услед прибављања земљишта или ограниченог приступа ресурсима (земљишту, води или шумама), који настаје као резултат спровођења пројекта, без обзира на то да ли људи на које утиче пројекат морају да се изместе на другу локацију или не.
Право	Право подразумева низ мера које обухватају компензацију у готовини или у природи, трошкове пресељења, помоћ при поновном успостављању прихода, помоћ при премештању, замену прихода и обнову пословања, на које људи на које утиче пројекат имају право у зависности од врсте, степена и природе њихових губитака, како би обновила своју друштвену и економску базу.
Експропријација	Означава лишавање или ограничавање власничких права над имовином, укључујући накнаду у складу са тржишном вредношћу предметне имовине, и заснива се на сувереном праву Владе да врши експропријацију у складу са Законом о експропријацији или Законом о посебним поступцима ради реализације пројекта изградње и реконструкције линијских инфраструктурних објеката од посебног значаја за Републику Србију
Жалбени механизам	Процедуре и механизми специфични за пројекат који су успостављени паралелно са службеним жалбеним панелима и омогућавају људима на које утиче пројекат да поднесу жалбу или тужбу у вези са директним или индиректним утицајем пројекта, без трошкова и уз гаранцију правовременог и задовољавајућег решења те жалбе или тужбе.
Принудно исељење	Односи се на трајно или привремено расељавање против воље појединаца, породица и/или заједница из домова и/или са земљишта које они заузимају, без пружања одговарајућих облика правне и друге заштите нити приступа истој, укључујући све примењиве процедуре и начела у овом Оквиру политике расељавања. Спровођење права државе да врши експропријацију, принудни откуп или слична овлашћења неће се сматрати принудним исељењем под условом да је у складу са захтевима националног закона и одредбама овог Оквира политике расељавања, као и да се спроводи на начин који је у складу са основним принципима прописаног процеса (укључујући обезбеђивање адекватног претходног обавештења, значајне могућности за подношење жалби и избегавање употребе непотребне, несразмерне или прекомерне силе).

Поновно успостављање прихода	Поновно успостављање прихода значи поновно успостављање продуктивности и средстава за живот људи на које утиче пројекат.
Невољно расељавање	Невољно расељавање се односи на утицаје расељавања везане за пројекат када људи на које утиче пројекат немају право да се успротиве прибављању земљишта или ограничењима у употреби земљишта, физичком расељавању (пресељење, губитак стамбеног земљишта или губитак смештаја), економском расељавању (губитак земљишта, имовине или приступа имовини, што доводи до губитка извора прихода или других средстава за живот), или обоје.
Прибављање земљишта	Прибављање земљишта означава процес којим јавна агенција приморава неко лице да отуђи цело земљиште које поседује или његов део, у власништво и posed те агенције, у јавне сврхе у замену за правичну компензацију. Односи се на све начине прибављања земљишта за потребе пројекта, који могу укључивати: непосредну куповину, експропријацију имовине и стицање права приступа, као што су стварна службеност или право пролаза. Прибављање земљишта такође може укључивати: (а) прибављање ненасељеног или некоришћеног земљишта без обзира на то да ли се власник земљишта ослања на то земљиште у сврху прихода или средстава за живот; (б) враћање у posed јавног земљишта које користе или заузимају појединци или домаћинства; и (ц) утицаји пројектних активности које доводе до потапања земљишта или на други начин чине земљиште неупотребљивим или неприступачним. „Земљиште“ обухвата све што расте на земљишту или је трајно причвршћено на њему, попут усева, зграда и других побољшања, као и припадајућа водна тела.
Средства за живот	Обухвата читав спектар средстава која појединци, породице и заједнице користе за егзистенцију, као што су извори прихода по основу зарада, приходи од пољопривреде, риболова, сакупљања хране у природи, друга средства за живот која се базирају на природним ресурсима (услуге екосистема), продаји хране и размени.
Додатак за пресељење	Додатак за пресељење је надокнада за трошкове директно повезане са пресељењем домаћинства или предузећа (плаћена у готовини или директном подршком за пресељење).
Физичко расељавање	Губитак смештаја или имовине проузрокован откупом имовине за потребе пројекта, што захтева пресељење људи на које утиче пројекат из куће, са радног места или из пословних просторија на другу локацију.
Људи на које утиче пројекат	Људима на које утиче пројекат се сматра свака особа која, као резултат спровођења подпројекта, трпи директне економске и/или социјалне утицаје.
Вредност замене	Вредност замене се дефинише као начин процене имовине који помаже утврђивању компензације довољне да замени имовину, плус неопходне трошкове преноса повезане са заменом имовине. Тамо где постоје функционална тржишта, вредност замене је тржишна вредност утврђена независном и компетентном проценом имовине, плус трошкови преноса. Тамо где функционална тржишта не постоје, за одређивање вредности замене могу се користити алтернативне методе, као што је израчунавање производног потенцијала земљишта или производних средстава или неамортизоване вредности заменског материјала и рада који су

	уложени у изградњу објеката или других основних средстава, плус трошкови преноса. У свим случајевима у којима физичко расељавање доводи до губитка смештаја, вредност замене мора бити барем довољна да омогући куповину или изградњу стамбеног објекта који задовољава прихватљиве минималне стандарде квалитета и безбедности који су прихваћени у заједници. Метод вредновања за утврђивање вредности замене треба документовати и уврстити у релевантне документе за планирање расељавања. Трошкови преноса обухватају административне таксе, накнаде за пријаву и пренос права својине, разумне трошкове селидбе и све сличне трошкове којима су изложени људи на које утиче пројекат.
Ограничења у употреби земљишта	Односи се на мере ограничења или забране коришћења пољопривредног, стамбеног, пословног или другог земљишта које се директно уводе и стављају на снагу у оквиру пројекта. Могу укључивати ограничења приступа законом дефинисаним парковима и заштићеним подручјима, ограничења приступа другим ресурсима заједничке својине и ограничења у употреби земљишта у зонама комуналне инфраструктуре или зонама безбедности.
Заинтересоване стране	Сва физичка лица, групе, организације и институције који су заинтересовани за пројекат и потенцијално под утицајем пројекта или који имају могућност утицаја на пројекат.
Додатак за прелазни период	Односи се на једнократну (новчану или другу) помоћ која се пружа као подршка за пресељење чланова домаћинства и њихове имовине (или пословне опреме и инвентара) и пружа се домаћинствима која су изабрала новчану надокнаду и која су обезбедила сопствени заменски смештај, укључујући изградњу новог стамбеног објекта. Ако планирана места пресељења нису спремна за усељење у време физичког расељавања, планом се утврђује додатак за прелазни период довољан за подмирење привремених трошкова изнајмљивања и других трошкова све док стамбени објекат не буде доступан.
Додатак за пресељење	Односи се на једнократну (новчану или другу) помоћ за покривање трошкова пресељења чланова домаћинства и њиховог покућства (или пословне опреме и инвентара)
Осетљиве друштвене групе / појединци	Односи се на људе испод линије сиромаштва, особе које немају земљу, старије особе, жене и децу, као и на оне који по основу пола, етничке припадности, старости, физичког или менталног инвалидитета, економског неповољног положаја или социјалног статуса могу да буду неповољније погођени пресељавањем у односу на друге или који су можда ограничени у својим могућностима да траже или искористе помоћ за пресељење и повезане бенефиције за развој.

1 УВОД

1.1 Опис пројекта

Влада Републике Србије улаже велике напоре на свом европском путу ка зеленој инфраструктури и смањењу емисија гасова са ефектом стаклене баште јачањем капацитета локалних самоуправа за извршење локалних средстава.

Светска банка (WB) разматра предложени „Пројекат развоја локалне инфраструктуре и институционалног развоја Србије“ (LIID) који је осмишљен да подржи Владу Србије у повећању ефикасности, инклузивности и одрживости услуга инфраструктуре локалне самоуправе, односно у побољшању оперативног учинка, финансијске одрживости и капацитета за планирање локалних самоуправа, као и пружање зелених и отпорних инфраструктурних услуга.

Планирано је да се ово спроведе кроз три одвојене, али међусобно повезане компоненте:

Компонента 1 **Боља обнова,**

Компонента 2 **Јачање система управљања јавним финансијама и управљања средствима на нивоу локалне самоуправе, и**

Компонента 3 **Управљање пројектима и изградња капацитета.**

Планирано је да се активностима у оквиру пројекта: (1) пружи подршка озелењавању инфраструктуре, (2) побољша пружање услуга, (3) побољша оквир политике за финансирање инфраструктуре, (4) ојача систем управљања јавним финансијама и управљања средствима и (5) успостави институционално уређење које ће омогућити успешно спровођење пројекта и опремити локалне самоуправе капацитетима за одрживо обављање функција везаних за инфраструктуру.

Пројекат LIID ће се спроводити широм земље, а обим и тачне локације интервенција тек треба да се утврде. Предвиђено је да се сви радови изводе у оквиру постојећег инфраструктурног простора (уз могућност мањег проширења које може резултирати прибављањем земљишта).

Прихватљиви подпројекти ће морати да буду класификовани као зелени, према дефиницији садржаној у Оперативном управљању пројектом, а предвиђено је да ће се финансирати следећи пројекти: рехабилитација и надоградња локалних путева како би се укључиле бицикличке стазе, затварање локалних путева и трансформација у пешачке зоне и зелене јавне површине, прелазак јавног превоза са дизела на возила са погоном на природни гас или електричним погоном, замена старе јавне расвете ЕЕ сијалицама итд. Неће бити пројеката повезаних са водоснабдевањем и отпадним водама нити подпројеката који се односе на одлагање чврстог отпада.

1.2 Образложења за развој Оквира политике расељавања

Предвиђени прихватљиви сектори за инвестиције у оквиру Компоненте 1 пројекта LIID су саобраћај, енергија, одвајање чврстог отпада и јавни простори. Иако ће се пројектне активности

спроводити у целој земљи, тренутно нису одређене ни тачна локација ни посебне интервенције које ће бити подржане.

С обзиром на природу пројекта, може се претпоставити да интервенције неће изазвати велике утицаје заузимања земљишта. Углавном се очекују мали утицаји на проширење тачака у урбаним подручјима. Поред тога, могући су мањи утицаји на живот (нпр. премештање формалних и неформалних киоска или штандова). Стога је Стандард Светске банке 5 за заштиту животне средине и социјална питања о прибављању земљишта, ограничењима у коришћењу земљишта и невољном расељавању релевантан за пројекат.

Не очекује се расељавање настало као резултат пројектних активности.

Да би се позабавио горе наведеним ризицима, зајмопримац је припремио Оквир политике расељавања (ОПР) како би успоставио принципе расељавања, организационе аранжмане и пројектне критеријуме који ће се примењивати на подпројекте и како би умањио потенцијалне утицаје расељавања.

С обзиром на то да је пројекат програм којим ће се финансирати подпројекти инфраструктуре у локалним самоуправама у целој Србији, па стога тачни пројекти нису познати као ни конкретни утицаји, Акциони планови расељавања специфични за локације у овом тренутку не могу да се припреме па је припремљен Оквир политике расељавања.

Овај Оквир политике расељавања је припремило Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре (МГСИ), у складу са Оквиром Светске банке за животну средину и социјална питања (ЕСФ) који садржи 10 Стандарда за животну средину и социјална питања, посебно ESS5 о прибављању земљишта, ограничењима у коришћењу земљишта и невољном расељавању.

Ако се поступком скрининга утврди да је ESS5 релевантан, за сваки подпројекат ће бити развијен одговарајући Акциони план расељавања (АПР) специфичан за локацију. Оквир политике расељавања пружа посебне смернице за припрему Акционих планова расељавања специфичних за локацију. Банка ће објавити Оквир политике расељавања, консултовати се и одобрити га пре Оцењивања пројекта.

1.3 Основни принципи којима се расељавање руководи

Овај Оквир политике расељавања пружа свеобухватне и обавезујуће принципе који се примењују у свим случајевима физичког расељавања, економског расељавања и свих других штетних социјалних утицаја узрокованих спровођењем пројекта LIID и потребама за прибављањем земљишта. Овим принципима се руководи Јединица за имплементацију пројекта (ЈИП) и њени представници, извођачи радова, све друге државне и локалне институције укључене у спровођење пројекта.

Основни принципи којима се руководи при прибављању земљишта и расељавању у оквиру пројекта LIID су:

- Ако је могуће, свако пресељење треба избегавати истраживањем свих одрживих алтернатива током развоја пројекта и одабиром алтернатива.

- Ако избегавање није могуће, штетне ефекте треба свести на најмању могућу меру.
- Када дође до неизбежних штетних ефеката и социјалног утицаја, сви губици имовине биће надокнађени у износу вредности замене, а средства за живот људи на које утиче пројекат биће враћена барем на ниво пре почетка улагања која су проузроковала такав губитак, или побољшана.
- Принудно исељење је забрањено. Ово, међутим, не спречава реаговање Владе да уклони особу која наставља да заузима земљиште по окончању правног поступка експропријације или принудног откупа. Исељење се не сматра принудним исељењем ако је у складу са националним законом, укључујући поштовање свих релевантних правних и административних поступака, укључујући жалбене поступке, и њихов завршетак; ако је у складу са свим релевантним захтевима ESS5 и спроводи се на начин којим се поштују основни принципи одговарајућег поступка.
- Људима на које утиче пројекат ће се помоћи у свим фазама пројекта у њиховом настојању да обнове средства за живот и животни стандард у стварном смислу до нивоа пре расељавања или до нивоа пре почетка спровођења пројекта које узрокује такве губитке, зависи од тога шта је више.
- Овај Оквир политике расељавања охрабрује договорене нагодбе са људима на које утиче пројекат пре формалне експропријације са циљем да се избегну административна или судска одлагања и у највећој могућој мери смање утицаји на људе на које утиче пројекат.
- Расељавањем се мора управљати у складу са важећим националним законима, ESS5 и прихваћеним међународним добрим праксама. Тамо где постоје неусаглашености, превладаће строже одредбе. У основи, увек ће превладавати правила и политике који највише користе људима на које утиче пројекат.
- Јединица за имплементацију пројекта ће бити укључена у све активности расељавања у најранијој могућој фази у изради пројекта, како би се осигурала исплатива, ефикасна и правремена имплементација принципа и циљева постављених овим Оквиром политике расељавања, као и да би се промовисали иновативни приступи за побољшање живота и животних стандарда људи на које утиче невољно расељавање.
- Пројектом ће се побољшати услови живота сиромашних или угрожених лица која су физички расељена, обезбеђивањем адекватног смештаја, приступа услугама и објектима и сигурности закупа.
- Посебна подршка ће бити пружена угроженим групама током процеса расељавања, као и током спровођења свих фаза пројекта у складу са њиховом специфичном врстом угрожености.
- Пројектом ће се осигурати родно осетљив приступ, укључивањем жена које су део погођених домаћинстава, у све јавне консултације и дискусије о посебним мерама ублажавања. Све активности у овом Оквиру политике расељавања имаће за циљ да буду родно прилагођене, са циљем оснаживања жена и пружања могућности учествовања у мерама ублажавања које су предвиђене за утицај расељавања. Документација о власништву или станарском праву, као што су власнички листови и уговори о закупу (укључујући банковне рачуне отворене за исплату накнаде), биће издата на име оба супружника, ако је експроприсана имовина део брачне имовине оба супружника. Остала помоћ при расељавању, попут обука за разне вештине, приступа кредитима и могућности

запослења, биће подједнако доступна мушкарцима и женама и прилагођена њиховим потребама.

- Активности се планирају и спроводе уз одговарајуће откривање информација, значајне консултације и информисано учешће оних на које активности утичу.
- Посебни Акциони планови расељавања који су специфични за подпројекте и други инструменти расељавања ће према потреби бити припремљени, јавно објављени и консултовани пре коначног одобрења.
- Активности у оквиру пројекта које узрокују физичко или економско расељавање не смеју започети пре усвајања Акционих планова расељавања како би се погођеним особама и заинтересованим странама омогућило учешће у развоју пројекта, планирању и спровођењу програма расељавања.
- Као део припреме Акционог плана расељавања за одређену локацију и пре било каквих грађевинских радова који могу узроковати значајно физичко или економско расељавање, према овом Оквиру политике расељавања биће развијен жалбени механизам доступан за људе на које утиче пројекат. Током циклуса спровођења пројекта и расељавања, заинтересоване стране ће добити потпуне информације о правима, могућностима и процедурама за подношење жалби. Све жалбе ће бити узете у обзир током спровођења пројекта и активности расељавања.
- Све активности расељавања треба да буду конципиране и спроведене као одрживи пројекти обезбеђивањем довољних инвестиционих ресурса како би се омогућило потпуно постизање принципа и циљева расељавања дефинисаних овим Оквиром политике расељавања и Акционим плановима расељавања.

1.4 Циљеви Оквира политике расељавања

Главни циљ овог Оквира политике расељавања је да дефинише правила, принципе, процедуре, радње, организационе структуре и капацитете током расељавања везаног за пројекат, ако то буде потребно, и да смањи на најмању меру и ублажи губитак приватног земљишта и имовине, као и резултирајући губитак средстава за живот људи који су под утицајем пројекта. Он пружа оквир за индивидуалне Акционе планове расељавања који се припремају у оквиру пројекта.

Посебни циљеви Оквира политике расељавања су:

- обезбеђивање процедура за анализу и проверу применљивости ESS5;
- класификовање законских решења РС у случајевима невољног расељавања, пресељења и губитка имовине, укључујући правне и административне процедуре и процену компензације за губитак имовине;
- њихово упоређивање са политикама расељавања Светске банке ESS5 и међународном добром праксом; и обезбеђивање начина да се премосте неусаглашености, ако их има;
- идентификовање кључних институција РС, осим ЈИП, које су укључене у спровођење пројекта LIID, укључујући посебно законом овлашћене државне институције које примењују процедуре и мере заштите везане за процес невољног расељавања;

- пројектовање критеријума за праћење и оцењивање како би се обезбедила усклађеност са ESS5 и међународном добром праксом;
- представљање критеријума подобности и матрице за остваривање права на компензацију према врсти изгубљене имовине;
- дефинисање основног процеса идентификације и процене имовине која је под утицајем пројекта и вредности компензације за надокнаду губитка имовине;
- обезбеђивање инструмената за брзу и ефикасну компензацију по пуној цени замене за губитак имовине или приступ имовини;
- развијање принципа ублажавања, укључујући основе како би се смањили утицаји на људе који су под утицајем пројекта током спровођења пројекта, укључујући мере смерница за ублажавање предвиђене за угрожене групе и жене;
- представљање жалбног механизма пројекта како би се људима који верују да су негативно погођени пројектом обезбедио начин за покретање питања и изражавање забринутости, дефинисао процес подношења жалби и права на жалбе, тела и процедуре које су на располагању људима под утицајем пројекта током целог трајања спровођења пројекта, укључујући извештавање о повратним информацијама;
- описивање и пружање упутстава за припрему, поступак одобравања, скице и процес спровођења Акционих планова расељавања или других инструмената невољног расељавања у складу са ESS5, према потреби;
- прецизирање захтева за јавно објављивање, обелодањивање докумената, учешће јавности и локалне заједнице у свим фазама пројекта, укључујући откривање и процес Оквир политике расељавања и Акционих планова расељавања;
- успостављање родно осетљивог оквира смерница за расељавање како би се утврдили различити утицаји будући да економски и друштвени поремећаји не резултирају једнаким тешкоћама за жене и мушкарце;
- прецизирање активности интерног праћења током свих фаза спровођења пројекта, посебно у вези са питањима расељавања, штитећи законске процесе и процесе дефинисане у овом Оквиру политике расељавања, укључујући извештавање и оцењивање процеса расељавања и екстерно праћење и оцењивање;
- прецизирање процеса вођења Евиденције ангажовања заинтересованих страна од стране ЈИП.

2 ПРАВНИ ОКВИР

2.1 Национални правни оквир који утиче на расељавање

Устав Републике Србије¹

Усвојен 2006. г. (Устав је усвојен на уставном референдуму одржаном 28. и 29. октобра 2006. г. Службено је проглашен од стране Народне скупштине Србије 8. новембра 2006. г., Устав РС прокламује владавину права и социјалну правду, принципе грађанске демократије, људска и мањинска права и слободе и посвећеност европским принципима и вредностима.

Члан 58 у начелу јемчи уживање својине и других имовинских права стечених на основу закона. У њему се наводи да право својине може бити одузето или ограничено само у јавном интересу утврђеном на основу закона, уз накнаду која не може бити нижа од тржишне. Важно је напоменути да Устав РС забрањује исплату надокнаде која је мања од „тржишне вредности“, али дозвољава плаћање преко утврђене тржишне вредности, што је важна одредба за премошћивање неусаглашености између српских закона и политика Светске банке о расељавању, што ће бити представљено касније у овом документу. У одредбама Устава се такође не прави разлика између имовине (зграде итд.) изграђене без грађевинске дозволе, што је пракса која је постала уобичајена у посљедњих 30 година у Републици Србији. У Уставу се даље наводи да се сва људска права (укључујући право власништва) и мањинска права зајемчена Уставом морају примењивати непосредно.

Поред тога, у члану 16 се наводи да су сва општеприхваћена правила међународног права и потврђени међународни уговори саставни део правног поретка Републике Србије и непосредно се примењују. Ова одредба омогућава непосредно спровођење Политике расељавања 4.12. Светске банке, одредаба овог Оквира политике расељавања и појединачних Акционих планова расељавања поред постојећих српских закона, као и најважније начине за премошћивање неусаглашености између њих, ако се сматра да су те политике расељавања Светске банке и овај Оквир политике расељавања саставни део сваког потенцијалног уговора о зајму или спонзорству са Светском банком, након што га је Парламент одобрио, потписао и ратификовао. **Право на дом** зајемчено је чланом 8. Европске конвенције за заштиту људских права и слобода, а које је наш уставни суд прихватио у случајевима када је доносио пресуде у вези расељавања.

Закон о јавној својини²

Законом о јавној својини („Службени гласник РС“ бр. 72/2011, 88/2013, 105/2014, 104/2016 - други закон, 108/2016, 113/2017 и 95/2018,), прописују се основне одредбе о јавној својини и другим имовинским правима Републике Србије, аутономних покрајина и јединица локалне самоуправе.

Закон о основама својинскоправних односа³

¹ <http://www.ustavni.sud.rs/page/view/139-100028/ustav-republike-srbije>

² https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_javnoj_svojini.html

Законом о основама својинскоправних односа („Службени лист СФРЈ“, бр. 6/80, 36/90, „Службени лист СРЈ“, бр. 29/96 и „Службени гласник РС“, бр. 115/2005) прописују се темељне одредбе о имовинским односима, укључујући суштину права својине, предмет права својине, сувласништво и право заједничке својине, стицање права својине, право на приход који потиче из власништва, власничка права, власништво стечено злоупотребом, власничке односе у ситуацијама када су објекти изграђени на туђем земљишту, заштита права својине, заштита власништва, престанак права својине итд. Најважније одредбе овог закона значајно утичу на критеријуме подобности у процесу расељавања и примену стандарда Светске Банке (као што су одредбе о правима својине стеченим изградњом (за незаконите грађевинске објекте), одредбе о законским претпоставкама заједничке имовине супружника стечене током брака итд.

Закон о планирању и изградњи⁴

Законом о планирању и изградњи („Службени гласник РС“, бр. 72/09, 81/09 (испр.), 64/10 - одлука УС, 24/11, 121/12, 42/13 - одлука УС, 50/13 - одлука УС, 98/13 - одлука УС, 132/14, 145/14, 83/18, 31/19 и 37/19 - др. закон и 9/20) уређују се следећа питања: услови и модалитети просторног планирања и развоја, израда генералних и детаљних планова уређења, изградња и коришћење грађевинског земљишта и изградња објеката, претежно коришћење земљишта када је земљиште вишеструко употребљиво, јавна употреба земљишта и друга питања од значаја за развој простора, уређење и коришћење грађевинског земљишта и изградњу објеката.

Закон о озакоњењу објеката⁵

Законом о озакоњењу објеката („Службени гласник РС“, бр. 96/15, од 26. новембра 2015. г., 83/18 и 81/20 - одлука УС) се уређују услови, поступак и начин озакоњења објеката, делова објеката, помоћних објеката и других објеката изграђених без грађевинске дозволе. Обичај изградње комплетних објеката (кућа, продавница, чак и стамбених зграда) или додавање помоћних објеката који су у функцији постојећег, легализованог објекта (гаража, додатни спратови на кућама или стамбеним зградама) без грађевинске дозволе је постао уобичајен током последњих 30 година. Владе су током година имале намеру да легализују све нелегално изграђене објекте ако су изграђени на сопственом земљишту и/или уз сагласност власника, али већина објеката још није легализована. Без икакве сумње, ако пројекат буде имао било какав утицај на расељавање, нека од средстава ће бити објекти без грађевинских дозвола, тако да одредбе овог закона могу бити важне, али у тим случајевима, Оквир политике расељавања ће имати предност уколико је строжи.

Закон о ванпарничном поступку⁶

Законом о ванпарничном поступку („Службени гласник СРС“, бр. 25/82 и 48/88, измењен „Службени гласник РС“, бр. 46/95, 18/2005, 85/2012, 45/2013, 55/2014, 6/2015 и 106/2015) одређују се правила по којима судови поступају и одлучују о личним, породичним, имовинским и другим правним стварима које се по овом закону решавају у ванпарничном поступку. У складу са

³ https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_osnovama_svojinskopravnih_odnosa.html

⁴ https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_planiranju_i_izgradnji.html

⁵ https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_ozakonjenju_objekata.html

⁶ https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_vanparnicnom_postupku.html

овим законом, суд у ванпарничном поступку утврђује накнаду за експроприсану имовину након што утврди битне чињенице и усвоји одлуку којом се одређује облик, обим и висина накнаде. Према овом закону, учесници могу закључити уговор о облику и обиму, односно висини накнаде, а суд ће своју одлуку заснивати на њиховом договору, ако суд утврди да овај уговор није у супротности са важећим прописима. У складу са прихваћеним стандардима и принципима расељавања (ESS5) наведеним у Поглављу 1.4 овог Оквир политике расељавања, институција у чијој је надлежности поступак прибављања земљишта дужна је да тражи споразумни преговор и договор са претходним власницима имовине, у складу са Законом о експропријацији, пре покретања управног поступка (као што је описано у Поглављу 2.2) или у складу са овим законом.

Закон о општем управном поступку⁷

Закон који је тренутно на снази усвојен је 2016. године („Службени гласник РС“ бр. 18/16 и аутентично тумачење закона - 95/2018 - аутентично тумачење) и њиме се регулише начин на који државне институције морају поступати приликом одлучивања о правима, обавезама или правним интересима појединаца, правних лица или других странака, у оквиру општег управног поступка. Овај закон административно уређује процес експропријације.

Закон о државном премеру и катастру⁸

Законом о државном премеру и катастру („Службени гласник РС“, бр. 72/2009, измењен и допуњен 18/2010, 65/2013, 15/2015 - одлука УС, 96/15, 47/17, 113/17 - др. закон, 27/18 - др. закон, 41/18 - др. закон и 9/20 - др. закон) уређују се стручни послови и послови државне управе који се односе на премер земљишта, зграда и других објеката, катастар непокретности, евиденцију и регистрацију имовине, регистрацију својине, регистрацију илегалних објеката и објеката легализованих према одредбама најновијег Закона о озакоњењу објеката РС, катастар водова, основне геодетске радове, адресни регистар, топографско-картографску делатност, процену вредности непокретности, геодетско-катастарски информациони систем.

2.2 Процес експропријације у Србији

Закон о експропријацији⁹ (усвојен 1995. и ступио на снагу 1. јануара 1996. („Сл. гласник РС“, бр. 53/95, ...20/2009, 55/2013 - одлука УС и 106/2016 - аутентично тумачење) омогућава државним органима да прибаве непокретну имовину за пројекте који се сматрају да су од јавног интереса, штитећи интересе свих лица која су носиоци права својине на имовини која се експроприше. Закон о експропријацији не користи термин „невољно расељавање“ (за разлику од ESS5), већ користи термин „експропријација“ који се заснива на праву државе да врши експропријацију. Закон такође промовише принцип праведне накнаде која не може бити мања од „тржишне вредности“ имовине, уместо „вредности замене“ која се користи у WB ESS5.

Кључне одредбе Закона о експропријацији

⁷ https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_opstem_upravnom_postupku-2016.html

⁸ https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_drzavnom_premeru_i_katastru.html

⁹ https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_eksproprijaciji.html

Ово су кључне одредбе Закона о експропријацији:

- Непокретна имовина (коју закон уопштено дефинише као земљиште, зграде и друге грађевинске објекте) могу бити експроприсани искључиво након проглашења јавног интереса путем закона или одлуком Владе РС. Јавни интерес може бити проглашен уколико је експропријација непокретности неопходна за изградњу објеката у области: комуналне инфраструктуре, образовања, здравства, социјалне заштите, културе, водопривреде, спорта, саобраћајне и енергетске инфраструктуре, објеката за потребе одбране земље, објеката за потребе локалне/државне управе, за заштиту животне средине, заштиту од елементарних непогода, експлоатацију минералних сировина, за земљиште потребно за пресељење људи који поседују земљиште богато минералним сировинама, за имовину потребну за одређена заједничка улагања и изградњу станова за социјално угрожене.
- Корисници експропријације могу бити Република Србија, АП Војводина, градови, град Београд, општине, јавни фондови, јавна предузећа, предузећа која су основана од стране јавних предузећа, као и предузећа чији је већински капитал у власништву горе набројаних институција.
- Експропријација може бити потпуна или непотпуна. Потпуном експропријацијом право власништва се преноси на корисника експропријације док сва права претходног власника престају. Непотпуна експропријација даје кориснику експропријације одређена права службености на експроприсаној имовини, као и закуп на одређено време на имовини (који у оба случаја не могу трајати дуже од три године). На крају службености или закупа, пуно право власништва се враћа власнику, а имовина се враћа у стање пре експропријације.
- Власници непокретне имовине која је делимично експроприсана имају права да захтевају експропријацију целокупне непокретности и одговарајућу накнаду уколико се власник експроприсане имовине ставља у тежак економски положај или уколико је преостала имовина постала бескорисна или тешка за коришћење - неодржива. По закону, овај захтев се може поднети у року од две године од дана завршетка изградње објекта (за који је експропријација спроведена), или у року од две године од завршетка радова.
- Опште је правило да се накнада за експроприсану имовину исплаћује у готовини, ако закон не прописује другачије. Али на основу истог закона, у случају експропријације пољопривредног земљишта за изградњу објеката линијске инфраструктуре (путеви, аутопутеви), одговарајуће пољопривредно земљиште исте врсте и квалитета, или одговарајуће вредности на том подручју и у његовој околини, ће бити понуђено власницима експроприсане имовине. Ако корисник експропријације није у могућности да понуди одговарајуће пољопривредно земљиште, накнада се утврђује у готовини. Ово је као правило делимично усклађено са ОП 4.12 Светске банке и даље ће се разматрати у анализи неусаглашености.
- За закупце станова у друштвеном или државном власништву, или за лица која имају станарско право у експроприсаној стамбеној згради или стану, корисник експропријације ће обезбедити право коришћења, закупа или станарско право исте врсте другог еквивалентног, друштвеног или државног власништва у близини.
- Корисник експропријације неће бити у могућности да преузме експроприрану имовину пре дана правоснажности одлуке о накнади, или пре датума закључења уговора о накнади за експроприсану имовину, ако законом није другачије одређено. Али у случајевима експропријације због изградње објеката за производњу, пренос или дистрибуцију електричне енергије, или за изградњу објеката линијске инфраструктуре, на захтев корисника експропријације поседовање експроприсане имовине може бити дозвољено раније на основу коначне одлуке о експропријацији, под условом да је корисник експропријације одредио основу за компензацију према одредбама Закона о експропријацији.

Процес експропријације

У овом делу су представљени сви кораци процеса експропријације дефинисани Законом о експропријацији.

- Народна скупштина усвајањем закона или Влада Републике Србије својом одлуком утврђују јавни интерес за одређени развојни пројекат. Јавни интерес за експропријацију може се прогласити само ако постоји одговарајући плански документ. Захтев за утврђивање јавног интереса за експропријацију може поднети правно лице које, према одредбама овог закона, може бити корисник експропријације. Влада доноси одлуку у року од 90 дана.
- Процес експропријације почиње када корисник експропријације поднесе предлог за експропријацију релевантној ЈЛС. Предлог, између осталог, мора да садржи тачну спецификацију власника и имовине за које се предлаже експропријација, као и доказе о осигураним средствима у оквиру буџета, или договор о банкарској гаранцији, осигуравајући исплату накнаде у складу са прописима који регулишу јавне финансије.
- Пре доношења одлуке о експропријацији, надлежни орган одржава саслушање које ће омогућити власницима непокретне имовине да изнесу све чињенице од значаја за експропријацију имовине. Ако су испуњени сви услови, доноси се одлука о експропријацији.
- Корисник експропријације је у обавези да поднесе локалној самоуправи писану понуду накнаде у року од 15 дана од дана правоснажности решења о експропријацији на основу процене имовине коју је извршио одговарајући орган.
- Орган ЈЛС без одлагања доставља копију понуде за компензацију власнику експроприсане имовине и прикупиће информације које могу бити од значаја за накнаду од управних и других институција и организација. Уговор о накнади не може бити у супротности са одредбама Закона о експропријацији.
- Ако уговор о накнади не буде постигнут у року од два месеца од датума правоснажности решења о експропријацији, локална самоуправа без одлагања прослеђује све документе надлежном суду ради утврђивања и одлучивања о накнади. Процес може покренути и власник експроприсане имовине пред истим судом.

Закон о посебним поступцима ради реализације пројеката изградње и реконструкције линијских инфраструктурних објеката од посебног значаја за Републику Србију („Службени гласник РС“, бр. 9/20). Закон, између осталог, предвиђа посебне услове за Закон о експропријацији којима се уређује прибављање земљишта за изградњу линијских инфраструктурних објеката у друмском, железничком, водном и ваздушном сектору, са потенцијалним благотворним утицајем на укупан развој Републике Србије. Закон је уведен са намером да се уведе ефикасност у поступак издавања дозвола и прибављања земљишта. Овај закон није релевантан за Пројекат.

2.3 Стандард Светске банке о прибављању земљишта, ограничењима у употреби земљишта и невољном расељавању (ESS5)

Сви пројекти које подржава Светска банка, а који укључују прибављање, ограничења у употреби земљишта и невољно расељавање подлежу захтевима стандарда ESS510. Релевантност ESS5 се утврђује у оквиру процеса анализе и процене животне средине и социјалних питања описаних у ESS1.

ESS5 се такође примењује на објекте или активности идентификоване као „повезани објекти“. Повезани објекти су објекти или активности који се не финансирају као део пројекта и, према процени Банке, задовољавају сва три од следећих критеријума: (а) директно и значајно су повезани са пројектом; (б) спроведени су или планирани за спровођење истовремено са пројектом; и (ц) неопходни су да би пројекат био изводљив и не би били изграђени, проширени или изведени да пројекат не постоји.

Политика описује процедуре и инструменте за ублажавање неповољних економских и социјалних проблема који могу настати. ESS5 је релевантан у свим случајевима када прибављање земљишта или ограничења у употреби земљишта могу изазвати физичко расељавање (пресељење, губитак стамбеног земљишта или губитак смештаја), економско расељавање (губитак земљишта, имовине или приступа имовини, што доводи до губитка извора прихода или других средстава за живот) или обоје.

Општи циљеви ESS5 су следећи:

- Избећи, или макар свести на најмању могућу меру невољно расељавање разматрањем другачијих пројектних решења.
- Избећи принудно исељење.
- Ублажити неизбежне штетне социјалне и економске последице прибављања земљишта или ограничавања у употреби земљишта: (а) обезбеђивањем благовремене надокнаде за губитак имовине у висини трошкова њене потпуне замене; и (б) подржавањем расељених лица у њиховим напорима да поправе животне услове и животни стандард, или бар да их поврате, у реалним условима, на ниво пре расељавања или на ниво пре почетка имплементације пројекта, који год да је виши.
- Побољшати услове живота физички расељених сиромашних или угрожених лица омогућавањем адекватног смештаја, приступа услугама и објектима и сигурности закупа.
- Све активности расељавања треба осмислити и спровести као одрживе развојне програме тако што ће се обезбедити довољни инвестициони ресурси како би се расељеним лицима омогућила директна корист од пројекта, како то природа пројекта може гарантовати.

¹⁰ <https://pubdocs.worldbank.org/en/837721522762050108/Environmental-and-Social-ramework.pdf#page=29&zoom=80>

- Обезбедити да се активности расељавања планирају и спроведу уз одговарајуће откривање информација, значајне консултације и информисано учешће оних на које активности утичу.

2.4 Анализа неусаглашености

Циљеви ESS5 су јасни у настојању да се невољно расељавање изазвано мерама прибављања земљишта избегне кад год је то изводљиво, а уколико то није могуће треба применити принципе компензације за сва лица под утицајем пројекта, као и довести њихове изворе егзистенције бар на ниво пре почетка пројекта. Генерално, институционални оквир за експропријацију у Србији није у потпуности у складу са ESS5, а најочигледније разлике односе се на захтеве за надокнаду у вредности замене за земљиште у односу на национални захтев за накнаду за земљиште по тржишној вредности без плаћања пореза и накнада као дела пакета накнада. Поред тога, национални закон укључује смањење вредности за износ амортизације и не признаје неформалне кориснике, станаре и насеља. Такође не захтева посебан жалбени механизам за пројекат, анализу социјалног утицаја, податке разврстане по полу, помоћ угроженим особама и има ограничен приступ процесу јавних консултација.

У табели у наставку дат је преглед специфичних неусаглашености између националног закона о експропријацији/прибављању земљишта у односу на ESS5 и препоруке за правни лек, односно ублажавање како би се испунили захтеви ESS5.

Табела 1. Анализа неусаглашености

Предмет	Закон о експропријацији	Стандард Светске банке ESS5 и добри међународни стандарди расељавања	Неусаглашености и мере за премошћивање неусаглашености
Инструменти расељавања, попис и анализа социјалних утицаја	Једини припремљени документи су делови планова изградње, Студија о експропријацији је једноставна база података која се не бави социо-економским питањима.	Треба припремити планове за расељавање као што су ОПР или АПР, сразмерно ризицима и утицајима повезаним са (под)пројектима. Треба спровести попис и социо-економско истраживање да би се идентификовали (и) људи на које утиче пројекат, (ии) њихове демографске и социо-економске карактеристике, (иии) попис имовине која је под утицајем пројекта, (ив) опсег губитака и степен расељености и (в) информације о угроженим групама или особама.	Овај ОПР и АПР за одређену локацију, ако је потребно, биће развијени према ESS5, поред националних законских захтева. Попис и социо-економско истраживање спроведено у складу са захтевима Светске банке, поред захтева према националном законодавству.
Избегавање и умањење невољног расељавања	Не постоје посебни захтеви за умањење невољног расељавања	Невољно расељавање треба избегавати тамо где је могуће или свести на најмању меру, истраживањем свих изводљивих алтернативних пројектних решења. Зајмопримац ће размотрити могућа алтернативна пројектна решења како би се расељавање избегло или барем смањило.	Јединица за имплементацију пројекта ће настојати да сведе на најмању меру физичко и/или економско расељавање. Све алтернативе и мере које се истражују како би се избегао или умањено штетан утицај биће евидентирани у интерном периодичном (месечном или тромесечном) извештају који захтева Светска банка.
Јавне консултације	Формални власници се контактирају само у поступку експропријације. Не постоје захтеви за јавним консултацијама, осим фазе просторног планирања према Закону о планирању и изградњи.	Током припреме и имплементације инструмената расељавања потребно је спровести смислене консултације са људима и заједницама на које утиче пројекат, локалним властима и другим заинтересованим странама.	Национално законодавство не предвиђа јавне консултације са људима и заједницама на које утиче пројекат у мери у којој их предвиђа ESS5. ЈИП ће обелоданити ОПР и АПР (ако је применљиво) људима на које утиче пројекат и заинтересованим странама, и спровешће консултативне састанке како је описано у овом ОПР.
Датум пресека за квалификацију и попис	Сва улагања власника након добијања информација о предлогу за експропријацију неће бити надокнађена, осим неопходних трошкова.	Уобичајено је да се за датум пресека узима датум почетка пописа. Датум пресека такође може да буде датум када је подручје пројекта обележено, пре почетка пописа, под условом да је обављено ефикасно информисање јавности о обележеном пројектном подручју, укључујући и систематско континуирано информисање након обележавања, како бе се спречио даљи	Датум пресека ће бити сваки датум када је службени захтев за утврђивање јавног интереса послат надлежном органу. То ће корисник експропријације јавно објавити у локалним новинама, обавештавајући све власнике и кориснике о покретању процеса експропријације, датуму пресека и контакт особама са којима људи на које утиче пројекат могу контактирати за више информација. Ове информације ће укључивати објављена упозорења да лица која се настане на пројектном подручју након датума пресека могу бити исељена.

Предмет	Закон о експропријацији	Стандард Светске банке ESS5 и добри међународни стандарди расељавања	Неусаглашености и мере за премошћивање неусаглашености
прилив становништва.			
Подобност за накнаду	Национални закон препознаје само формално-правно власништво и право које је признато по локалним законима (фактички власници).	Осим формалних власника, ESS5 признаје да они који немају препознатљиво законско право или право на земљиште које заузимају на датум пресека, такође имају право на помоћ за рехабилитацију и надокнаду за губитак имовине по заменској вредности.	Компензација и помоћ људима на које утиче пројекат без законског права или потраживања ће се вршити по принципима и правима предвиђеним у матрици за остваривање права овог ОПР-а, ако су присутни у подручју захваћеном пројектом у време датума пресека. Спровешће се попис и процена имовине која је под утицајем пројекта, а све мере биће евидентирани у интерном периодичном (месечном или тромесечном) извештају о напретку пројекта.
Методологија процене накнаде за имовину	Накнада за губитак имовине мора бити најмање једнака тржишној цени. Амортизација се одузима од накнаде (или се укључује смањењем процене тржишне вредности). Закон не спомиње изричито надокнаду трошкова регистрације и пореза на пренос.	Накнада треба да буде једнака пуном трошку замене без амортизације	Накнада и помоћ људима на које утиче пројекат ће бити најмање једнака вредности замене као што је предвиђено у матрици за остваривање права овог ОПР-а.
Рачуни са посебном наменом (Есцроу рачуни)	Не постоји захтев да се има есцроу рачун, али је по правилу увек доступна компензација.	Ако постоје значајне потешкоће у вези са исплатом накнаде одређеним људима под утицајем пројекта, по изузетку, уз претходни договор са Банком, ЈИП може да депонује накнаду (увећану за непредвиђене обавезе) на каматоносни есцроу или други депозитни рачун.	Средства за накнаду која предвиђа РП/ОПР, укључујући непредвиђене трошкове, могу се депоновати на каматоносне рачуне ако је потребно, али само у изузетним околностима и уз претходно одобрење Светске банке.
Ступање у посед земљишта и припадајуће имовине	У посед експроприсане непокретности се може ступити када је споразум о накнади закључен или када одлука о накнади, донета од стране правосудних органа, постане правно обавезујућа. Међутим, ако корисник експропријације може да докаже хитне потребе или штету ако ступање у посед није дозвољено, управни орган надлежан за експропријацију може дозволити	Правило је да се у посед ступа тек након потпуне исплате накнаде. У одређеним случајевима могу постојати значајне потешкоће у вези са исплатом накнаде одређеним људима на које утиче пројекат, на пример, у случајевима када су сви покушаји контактирања власника безуспешни, када су људи под утицајем пројекта одбили накнаду која им је понуђена у складу са одобреним планом,	Правило је да се у посед земљишта и припадајуће имовине може ступити након исплате накнаде (или депоновања на есцроу рачун ако је могуће). У случају одбијања понуде, земљиште и припадајућа имовина могу се узети у посед након што су средства једнака понуђеном износу увећаном за 10% осигурана и положена на посебан каматоносни есцроу рачун, и уз претходно одобрење Светске банке, и након што је МФ одобрило такво ступање у посед преношењем одлука по предметима у складу са законом.

Предмет	Закон о експропријацији	Стандард Светске банке ESS5 и добри међународни стандарди расељавања	Неусаглашености и мере за премошћивање неусаглашености
	ступање у посед имовине пре исплате накнаде, што се у пракси често дешава.	или када спорови у вези са власништвом над земљом или имовином подлежу дуготрајним правним поступцима, Зајмопримцу се може дозволити да уђе у посед имовине искључиво уз претходну сагласност Светске банке и приложен доказ да су одговарајућа средства стављена на есcrow рачун.	
Подршка у прелазном периоду	Закон о експропријацији не предвиђа ниједан облик прелазног додатка.	Расељена лица би требало да примају подршку након физичког расељавања у разумном временском периоду који ће вероватно бити потребан да би се обновили извори прихода и животни стандард.	Јединица за имплементацију пројекта ће осигурати да расељена лица добију подршку за прелазни период у складу са овим ОПР. ¹¹
Губитак бенефиција и прихода за раднике и запослене	Не постоји законска одредба. Такав губитак ће бити надокнађен на основу судске одлуке о меритуму и износу који се плаћа.	Поред накнаде до износа пуне вредности замене и помоћи у прелазном периоду, расељеним лицима се мора помоћи у њиховим напорима да побољшају, или бар обнове изворе прихода и животни стандард.	Сваки локацијски специфичан АПР мора да садржи мере и да пројектује адекватну подршку и помоћ сразмерно утицају, како би се премостио јаз, а све мере морају бити демонстриране и документоване на начин који је прихватљив за Светску банку.
Родни аспекти	Мушкарци и жене уживају једнака права у Републици Србији, укључујући могућност да имају формална законска права на имовини.	Ставови и мишљења жена морају се чути кроз консултације и њихови интереси морају се узети у обзир у свим аспектима. Документација о власништву или становању и компензацији треба да буде издата на име оба супружника кад год је то могуће, а други облици помоћи при расељавању, као што су обуке за разне вештине, приступ кредитима и могућности запошљавања, треба да буду једнако доступни женама и прилагођени њиховим потребама.	Посебно у неким руралним подручјима, учешће жена у консултацијама може бити ограничено. Уколико је потребно могу се одржати јавне консултације намењене искључиво женама. Документација о власништву или становању и компензацији треба да буде издата на име оба супружника, а други облици помоћи при расељавању, као што су обуке за разне вештине, приступ кредитима и могућности запошљавања, треба да буду једнако доступни женама и прилагођени њиховим потребама.

¹¹ Физичко расељавање особа у пројекту LIID је мало вероватно.

Предмет	Закон о експропријацији	Стандард Светске банке ESS5 и добри међународни стандарди расељавања	Неусаглашености и мере за премошћивање неусаглашености
Жалбени механизам	Не постоји захтев да жалбени механизам буде одвојен од процедуралног административног институционалног надзора.	Зајмопримац ће успоставити процедуре за праћење и евалуацију спровођења плана и током спровођења ће по потреби предузимати корективне мере ради постизања циљева ESS. Обим активности праћења биће сразмеран ризицима и утицајима пројекта. За све пројекте са значајним утицајем невољног расељавања, Зајмопримац ће запослити компетентне стручњаке за расељавање да прате спровођење планова расељавања, по потреби осмишљавају корективне мере, пружају савете о усклађености са ESS и састављају периодичне извештаје о праћењу.	Јединица за имплементацију пројекта ће успоставити жалбени механизам који је специфичан за овај пројекат, као што је описано у ОПР, узимајући у обзир ризике и неповољне утицаје пројекта. Успоставиће адекватне, повољне (бесплатне) и приступачне процедуре за решавање забринутости и жалби; ови жалбени механизми треба да узму у обзир расположивост правосудних ресурса и обичајне и традиционалне механизме решавања спорова.
Праћење и евалуација	Нису потребне никакве посебне процедуре праћења осим процедуралног административног институционалног надзора	Зајмопримац је одговоран да успостави процедуре за праћење и евалуацију спровођења плана и током спровођења ће по потреби предузимати корективне мере ради постизања циљева ESS.	Јединица за имплементацију пројекта ће бити одговорна за праћење, сагласно захтевима предвиђеним у ESS, овом ОПР и свим будућим АПР. Све мере праћења и евалуације морају бити демонстриране и документоване на начин који је прихватљив за Светску банку, и евидентирани у интерном периодичном (месечном или тромесечном) извештају о напретку пројекта. Људи на које утиче пројекат биће консултовани током процеса праћења како је описано у поглављу о Регистру за укључивање заинтересованих страна у овом ОПР.

3 СТРАТЕГИЈЕ ЗА КОМПЕНЗАЦИЈУ РАСЕЉАВАЊА КОЈЕ СЕ ОДНОСЕ НА ПРОЈЕКАТ LIID

3.1 Кључни принципи

Овај Оквир политике расељавања утврђује кључне принципе којима ће бити уређене активности прибављања земљишта и расељавања које обавља Јединица за имплементацију пројекта, укључујући повезане објекте (у значењу које им је приписано у овом ОПР-у), и који ће бити укључени у све Акционе планове расељавања који су специфични за то градилиште. Принципи за идентификоване утицаје се могу укратко описати на следећи начин:

- Невољно расељавање ће се избегавати, или, ако то није могуће, свести на најмању могућу меру испитивањем изводљивих алтернатива у пројектовању на нивоу потпројекта.
- Расељавање и компензација људи на које утиче пројекат обављаће се у складу са законодавством Србије и ESS5 Светске банке, при чему ће строжи захтев имати предност.
- Сви људи на које утиче пројекат ће бити компензовани за своје губитке према вредности замене, како би у омогућио повратак бар на ниво пре расељавања.
- Прибављање земљишта и повезане имовине може да се обави пошто је завршено плаћање компензације (ово укључује депоновање износа компензације на наменске рачуне или сличне рачуне у оправданим ситуацијама и случајевима).
- Биће донете и извршене различите мере како неповољни утицаји не би непропорционално погодили угрожене или осетљиве групе/појединце, ако их има.
- Поред обавезног ангажмана заинтересованих страна и јавних расправа, ЈИП ће задржати канале отвореног дијалога, током целог трајања (пот)пројекта, са заинтересованим странама, људима на које утиче пројекат и локалним заједницама на које утиче пројекат.
- Спровођење и исходе акционих планова расељавања ће пратити и евалуирати ЈИП, а све мере се морају приказати и документовати на задовољство Светске банке, и евидентирати у интерном периодичном (месечном или кварталном) извештају који захтева финансијска институција.

3.2 Процењени утицаји расељавања

Пошто потпројекти још увек нису развијени, не могу се проценити размере, јачина и врста утицаја расељавања.

С обзиром на природу пројекта, може се претпоставити да интервенције неће имати веће утицаје на тип коришћења земљишта. Углавном се очекују мали утицаји на проширење тачака у урбаним подручјима. Осим тога, могући су мањи утицаји на средства за живот (нпр. релокација формалних и неформалних киоска или штандова). Не очекује се да дође до расељавања због пројектних активности.

Пошто потпројекти постану познати, проћи ће детаљну проверу социо-економског полазног стања и процедуру скрининга како би се оцениле потенцијалне размере и обим губитка приватне својине и одредила потенцијална релевантност ESS5 за сваки одабрани потпројект. Ако процедура

скрининга утврди да је ESS5 релевантан, Акциони план расељавања који је специфичан за то градилиште ће бити израђен за сваки потпројект.

3.3 Датум пресека

Биће установљен датум пресека за прихватљивост за компензацију како би се спречиле спекулације земљиштем и имовином, прилив и присвајање области обухваћених пројектом. Ово ће одговарати датуму када се захтев за утврђивање јавног интереса за експропријацију поднесе релевантном органу. Истовремено ће почети анкета о домаћинствима/имовини. Лица која улазе у ову област после датума пресека немају право на компензацију или било који други облик помоћи за расељавање. На сличан начин, стална имовина (као што су грађевински објекти, усеви, воћке и шумовите области) која је изграђена после датума пресека неће бити компензована.

Биће обезбеђена обавештења о мораторијуму, заједно са објављивањем почетка анкете о домаћинствима/имовини заједно са одговарајућим ширењем информација (укључујући датум завршетка) свим потенцијално заинтересованим странама, укључујући илегалне/неформалне станаре. Јавно обелодањивање да је захтев поднет, заједно са обавештењем о мораторијуму, биће јавно објављено путем:

- вебсајта ЈИП (<http://www.mgsi.gov.rs/>)
- вебсајта и обавештења на огласној табли ЈЛС које су обухваћене пројектом, и
- преко штампаних медијских објава – бар 15 дана пре датума пресека, како би се обезбедило да људи буду претходно добро обавештени о датуму пресека,
- огласне табле о будућим градилиштима.

Свако питање, разлог за забринутост или захтев за појашњењем о ефектима и последицама датума пресека треба упутити пројектним жалбеним механизмима преко за то одређених канала, као што је то предвиђено у Поглављу 6.

3.4 Критеријуми прихватљивости и матрикс права

Јединица права је сваки појединац који има право да прима компензацију или бенефиције за рехабилитацију. Утврђивање прихватљивости уместо развоја и идентификације пописа све имовине на коју утиче Пројекат, како би се омогућила потпуна компензација у складу са матриксом права. Сви људи на које утиче пројекат пре датума пресека имају право на компензацију, у складу са компензационим принципима закона, овог ОПР и ESS5, при чему ће строжи захтеви имати предност.

Лица на које утиче пројекат су дефинисана тако да укључују следеће категорије:

- Лица на које утиче пројекат која формално имају власништво над земљиштем а која су изгубила сво земљиште или део земљишта;
- Лица на које утиче пројекат која формално имају власништво над земљиштем а која имају непокретну имовину са или без грађевинских дозвола на земљишту над којим се врши експропријација;

- Лица на које утиче пројекат која формално имају власништво над земљиштем која су погођена губитком свог земљишта или дела земљишта на коме се налазе та предузећа;
- Лица на које утиче пројекат која формално имају власништво над сточарским објектима и пољопривредним прерађивачима а која су погођена губитком целог земљишта или дела земљишта на коме се налазе ти објекти;
- Лица на које утиче пројекат која имају формални закуп над приватним или јавним земљиштем;
- Лица на које утиче пројекат која имају формално власништво над земљиштем које ће бити потребно током изградње на привременој основи;
- Лица на које утиче пројекат која имају формално власништво над земљиштем или предузећима на које утиче пројекат, али је њихова средства за живот у директној зависности од земљишта или предузећа на које утиче пројекат (нпр. лица која раде на пољопривредном земљишту на које утиче пројекат или у предузећима на које утиче пројекат);
- Лица на које утиче пројекат која немају формално власништво над земљиштем или право коришћења али која су установила коришћење јавног или приватног земљишта инвестирањем у непокретне објекте, усеве, дрвеће, воћке, винограде, старост усева, и време које је потребно да се они репродукују;
- Лица на које утиче пројекат која немају никакво формално или препознатљиво законско право на имовину коју су заузимала пре датума пресека; и
- Сви објекти заједнице на које утиче пројекат биће такође обновљени или ће бити обезбеђена неопходна подршка за њихов однос за приступ тим заједничким објектима.

3.5 Матрикс права

Права на различите категорије утицаја и људе на које утиче пројект се утврђују према матриксу права који је усвојен у овом ОПР.

Табела 2: Матрикс права

Категорије на које утиче пројекат	Прихватљива лица	Права
Пољопривредно земљиште (делимичан или потпуни губитак)	Власници са потпуним законским власништвом; власници са препознатљивим законским правом	Заменско земљиште исте или више вредности и сличне продуктивности у непосредној близини или у околини експроприсаног земљишта, заједно са свим трошковима расељавања и административним таксама потребним за пренос права власништва, ако их има. /или Готовинска компензација заснована на трошковима замене, укључујући све порезе / и Додатак за прелазни период једнак тромесечној минималној плати у тој земљи, по потреби.
	Закупци са важећим документима о праву закупа који обрађују пољопривредно земљиште у складу са споразумом	Компензација за сва побољшања на земљишту (као што је наводњавање, заштита од града, итд.). Компензација ће бити плаћена према трошковима замене. /и Додатак за пресељење, то јест, трошкови релокације и инсталације опреме / и Понудити заменско земљиште за закуп, ако је земљиште закупљено од државе, или додатак за прелазни период једнак тромесечној минималној плати у земљи, уз идентификацију одрживог алтернативног градилишта, / и Изгубљени нето приходи током периода преноса (измерени на основу пописа) / и Додатак за прелазни период једнак тромесечној минималној плати у тој земљи, по потреби
	Људи на које утиче пројекат који немају никакво формално право (корисници пољопривредног земљишта, и средства за живот заснована на земљишту)	Људи на које утиче пројекат који немају никакво формално право а који су били у поседу обрађеног земљишта на датум пресека неће примити никакву компензацију за то земљиште, али ће бити компензовани за све инвестиције у земљиште по трошковима замене, и биће им понуђено коришћење другог земљишта са безбедном и дугорочном пољопривредном употребом (закуп државног земљишта), или Компензација за трошак идентификовања одрживог алтернативног градилишта / и Додатак за пресељење, то јест, трошкови релокације и инсталације опреме / и Изгубљени нето приходи током периода преноса (измерени на основу пописа) / и Додатак за прелазни период једнак тромесечној минималној плати у тој земљи, по потреби.
Грађевинско земљиште које се користи за пословни подухват, без обзира на озбиљност губитка (делимичан или потпун губитак)	Власници са формалним или препознатљивим правом, или корисници грађевинског земљишта у јавном/државном власништву, и власници пре национализације	Готовинска компензација по трошковима замене, / или На захтев власника имовине, ако су испуњени законски услови, заменско земљиште исте или више вредности и сличне продуктивности у непосредној близини или у околини експроприсаног земљишта, заједно са свим трошковима расељавања и административним таксама потребним за пренос права власништва, ако их има / и Компензација за све инвестиције у земљиште према трошковима замене / и Трошкови релокације и инсталације опреме / и Изгубљени нето приходи током прелазног периода измерени на основу анкете / и Додатак за прелазни период једнак тромесечној минималној плати на нивоу земље, по потреби

Категорије на које утиче пројекат	Прихватљива лица	Права
	Закупац са важећим документима о праву закупа	Компензација за све инвестиције у земљиште према трошковима замене / и Трошкови релокације и инсталације опреме / и Изгубљени нето приходи током прелазног периода измерени на основу анкете / и Заменско земљиште за закуп, ако је земљиште закупљено од државе, или додатак за прелазни период једнак тромесечној минималној плати на нивоу земље, уз идентификацију одрживог алтернативног градилишта, / и Компензација за сву закупнину која је плаћена унапред за период који није истекао
	Људи на које утиче пројекат без званичног права	Људи на које утиче пројекат који немају никакво формално право а који су били у поседу обрађеног земљишта на датум пресека неће примити никакву компензацију за то земљиште, али ће бити компензовани за све инвестиције у земљиште по вредности замене. Додатак за пресељење, то јест, трошкови релокације и инсталације опреме / и Изгубљени нето приходи током периода преноса (измерени на основу пописа) / и Додатак за прелазни период једнак тромесечној минималној плати у тој земљи, по потреби
Пољопривредно или комерцијално (грађевинско земљиште) које постаје економски неодрживо	Власници имовине или корисници грађевинског земљишта у јавном/државном власништву	У случају да преостала површина земљишта није одржива (одрживост земљишта ће од случаја до случаја процењивати независни експерт, и узете у обзир економске индикаторе, као и безбедност и приступачност за коришћење и становање од стране људи), може се експроприсати на захтев људи на које утиче пројекат и компензовати према врсти имовине.
Губитак годишњих усева које није било могуће пожњети пре поновног преузимања земљишта	Власници усева, без обзира на законитост и врсте права за закуп над земљиштем	Готовинска компензација по трошковима замене. Губитак годишњих усева ће бити избегнут прилагођавањем динамике изградње
Губитак воћног дрвећа, винограда и плодноносних биљака	Власници биљака, без обзира на законитост и врсте права за закуп над земљиштем	Право на скупљање воћа или дрвета / и Готовинска компензација по трошковима замене на основу сорте, године и производне вредности, укључујући вредност времена које је потребно да се произведе тај усев и нето губитак прихода, као и трошкове инвестиција (рад и радна снага) за сађење новог винограда, до тренутка када он постигне потпун плодносни потенцијал.
Виногради и воћњаци на које утиче пројекат још нису у потпуности плодносни		Готовинска компензација довољна за поновно успостављање или куповину сличног винограда или воћњака, укључујући вредност времена потребног да се одгаји заменски виноград или воћњак и нето губитак прихода.
Дрвна маса (зрела или скоро зрела)		Вредност замене одређен на основу вредност „дрвета на пању“ по тржишној цени
Шуме без зреле дрвне масе		Готовинска компензација довољна за поновно успостављање или куповину сличне шуме, укључујући вредност времена потребног да се одгаји заменска шума и нето губитак прихода.

Категорије на које утиче пројекат	Прихватљива лица	Права
Расадник још увек не даје приносе		Готовинска компензација довољна за поновно успостављање садног материјала
Зграде које се користе за чување и гајење стоке (стаје, штале итд.)	Власници објеката који се користе за чување стоке	Готовинска компензација по вредности замене, / или На захтев власника имовине, ако су испуњени законски услови, одговарајућа заменска имовина + трошкови расељавања и административне накнаде потребне за пренос права својине / и Износ за подршку те својине једнак тромесечној минималној плати на нивоу земље, уз идентификовање одрживог алтернативног градилишта, ако власник не поседује сопствено алтернативно градилиште. /и Изгубљени нето приходи током периода преноса (измерени на основу пописа) / и Додатак за прелазни период једнак тромесечној минималној плати на нивоу земље, по потреби...
Утицај на запослене у пољопривреди или пољопривредне прерађиваче	Радници, запослени	У случају да дође до неког нарушавања извора прихода, износ подршке за пренос једнак тромесечној минималној плати на нивоу земље / и Обука за алтернативне послове ако је то могуће и по потреби / и Приоритет у запошљавању на пројекту, ако је могуће и зависно од случаја (у складу са проценом друштвеног утицаја која је разрађена у АПР)
Пословни објекти (продавнице, канцеларије, зграде) итд.	Власници са формалним правом власништва (укључујући власнике са правно препознатљивим правом)	Готовинска компензација заснована на вредности замене, укључујући порезе / и Трошкови релокације и поновне инсталације опреме и инвентара / и Додатак за прелазни период једнак тромесечној минималној плати на нивоу земље, уз идентификовање одрживог алтернативног градилишта Изгубљени нето приходи током прелазног периода (измерени на основу пописа)
	Закупци који раде у просторијама са важећим уговором о закупу	Компензација за сва побољшања извршена на просторијама (као што је реконструкција, поправка итд.). Компензација ће бити исплаћена према вредности замене. /и Трошкови релокације и поновне инсталације опреме и инвентара, / и Износ за подршку за пренос једнак тромесечној минималној плати на нивоу земље, уз идентификовање одрживог алтернативног градилишта / и Заменске просторије за закуп, ако су просторије закупљене од државе / и Изгубљени нето приходи током прелазног периода (измерени на основу пописа)
	Људи на које утиче пројекат, власници без формалног права власништва (зграда је изграђена без грађевинске дозволе на земљишту коју поседују, или земљиште у поседу трећих лица - обично у државном власништву)	Готовинска компензација за зграду по вредности замене објекта, укључујући порезе / и Додатак за прелазни период једнак тромесечној минималној плати по вредности оперативних трошкова, укључујући трошкове релокације и поновне инсталације опреме и инвентара/ и Компензација за трошак идентификовања одрживог алтернативног градилишта

Категорије на које утиче пројекат	Прихватљива лица	Права
Губитак сваког непољопривредног посла	Власник предузећа (без обзира на то да ли је формално регистрован или не, ако активност није дозвољена према закону)	Трошкови пресељења, укључујући компензацију за непокретни инвентар и вредност замене инвестиција. /и Додатак за прелазни период за тромесечни губитак нето прихода током прелазног периода (нето приходи измерени на основу анкете) / и Одговарајући ниво подршке за побољшање вештина, по потреби, како би се извори средстава за живот обновили и/или учинили разноврснијим.
	Радници, запослени	Ако је радни однос прекинут или нарушен због прибављања земљишта, биће једнократно исплаћен додатак у износу од три месечне плате, у складу са губитком прихода. Одређује се од случаја до случаја / и Обука за алтернативне послове, ако је то могуће. /и Приоритет у запошљавању на пројекту, ако је могуће и зависно од случаја (у складу са проценом друштвеног утицаја која је разрађена у АПР)
Губитак зграда (кућа, станова) који су закупљени и представљају извор средстава за живот	Власник имовине	Готовинска компензација за изгубљену имовину по пуној вредности замене / и Трошкови пресељења (додатак за пресељење) и готовинска компензација на једнократној основи (додатак за пресељење, ако је закуп био главни извор средстава за живот).
Зграде (стамбене, куће, станови итд.)	Власници са формалним правом власништва (укључујући власнике са правно препознатљивим правом)	Готовинска компензација по вредности замене, / или Заменско земљиште исте или више вредности и сличне продуктивности у непосредној близини или у околини експроприсаног земљишта, заједно са свим трошковима расељавања и административним таксама потребним за пренос права власништва, ако их има / и Исплата додатка за пресељење и компензација за друге трошкове током релокације, то јест, додатка за прелазни период који је еквивалентан тромесечној минималној заради на нивоу земље (додатак за прелазни период).
	Неформални власник - зграда изграђена без грађевинске дозволе на сопственој парцели, која подлеже легализацији	
	Неформални власник - зграда изграђена без грађевинске дозволе на сопственој парцели или изграђена без грађевинске дозволе на туђем или државном земљишту - не може се легализовати	Готовинска компензација за зграду по вредности замене објекта / и Обезбедити аранжмане којима би им се омогућило да стекну адекватне станове са сигурним закупом (ако не поседују друге објекте) / и Исплата додатка за пресељење и компензација за друге трошкове током релокације, то јест, додатка за прелазни период који је еквивалентан тромесечној минималној заради на нивоу земље
Закупац имовине на коју утиче пројекат	Исплата додатка за пресељење и компензације за друге трошкове током релокације, то јест, додатка за прелазни период који је еквивалентан тромесечној минималној заради на нивоу земље.	

Категорије на које утиче пројекат	Прихватљива лица	Права
	Закупац или лице са правом становања на стан у државном власништву	Обезбедити права закупа или становања исте врсте неке друге еквивалентне друштвене или државне имовине у близини. Ако еквивалентан стан у државној или друштвеној средини није доступан у близини, људима на које утиче пројекат ће бити понуђен стан у државној или друштвеној својини који је удаљенији од области у којој се налази експроприсани стан, / и Исплата трошкова за пресељење и компензације за друге трошкове током релокације, то јест, додатка за прелазни период који је еквивалентан тромесечној минималној заради на нивоу земље/ и Додатак за прелазни период прилагођен потребама сваке групе расељених лица.
Зграде у јавном или државном власништву, или део тих зграда	Неформални корисници, сквотери ¹²	Обезбедити аранжмане којима би им се омогућило да стекну адекватне станове са сигурним закупом (ако не поседују друге објекте) / и Исплата за трошкове пресељења (додатак за пресељење) и компензација за друге трошкове током релокације и готовинске компензације на једнократној основи (додатак за прелазни период). /и Додатак за прелазни период прилагођен потребама сваке групе расељених лица.
Губитак приступа уобичајеним природним ресурсима и зградама	Заједнице, предузећа, појединци или домаћинства	Замените јавно власништво или погодности (путеви и слично) и обезбедите приступ равноправним погодностима или услугама. Биће спроведене мере како би се омогућило континуирани приступ ресурсима на које утиче пројекат или обезбедио приступ алтернативним ресурсима са еквивалентним потенцијалом за зарађивање средстава за живот и њиховом доступношћу. Ако постоје утицаји на ресурсе имовине заједнице повезани са рестрикцијама природних ресурса, коришћење може по природи ствари да буде колективно
Утицаји које изазива привремено коришћење земљишта и штета која може да буде нанета имовини	Власник имовине (укључујући власника са правно препознатљивим правом)	Тржишна цена закупа током коришћења. Земљиште се мора вратити у првобитно стање. Побољшани квалитет земљишта због површинског слоја не треба уклањати, осим ако није другачије договорено са људима на које утиче пројекат. /и Вредност замене у складу са овим матриксом за усеве, воћњаке, расаднике итд. / и Компензација за сваку штету нанету имовини која се процењује по вредности замене.
Установљена стална права у вези са стварном службеношћу над имовином (нпр. право пролаза преко земљишта или имовине)	Власник имовине (укључујући власника са правно препознатљивим правом)	Компензација за смањење тржишне вредности земљишта или зграде због примене стварне службености / и Компензација по вредности замене за усеве, воћњаке, расаднике итд. у складу са релевантним одељцима матрикса. /и Компензација за сваки сталан губитак прихода због тога што је стварна службеност евалуирана по вредности замене, по процени акредитованих експерата који процењују потенцијал земљишта за нето добитке после стварне службености.
Утицај на осетљиве групе	Осетљива лица на које утиче пројекат: лица која живе испод границе сиромаштва у складу са националним законима,	Поред свих права која су дефинисана у овом матриксу, осетљивим људима на које утиче пројекат ће бити обезбеђена додатна помоћ, укључујући правну помоћ и подршку. Свака додатна подршка која је потребна за било које осетљиво домаћинство на које утиче пројекат биће утврђивана од случаја до случаја током социо-економског истраживања. Главни покретачи осетљивости ће бити узети у обзир у консултацији са људима на које утиче пројекат. У АПР се развија детаљна методологија на основу социо-економских истраживања. Овим

¹² Бесправно усељавање

Категорије на које утиче пројекат	Прихватљива лица	Права
	домаћинства која воде жене, самохрани родитељи, старија лица, особе са инвалидитетом или особе са дугорочним здравственим проблемима.	људима на које утиче пројекат је дат приоритет за запошљавање на пројекту, ако је то могуће.
Неодређен утицај	Власник или формални корисник	Сваки неодређени утицај ће бити ублажен у складу са принципима и циљевима овог ОПР.

4 ПРИПРЕМА ПОЈЕДИНАЧНИХ ИНСТРУМЕНАТА ЗА РАСЕЉАВАЊЕ

4.1 Испитивање ради принудног расељавања

Испитивање представља обавезни поступак за идентификацију могућег принудног расељавања. За све подпројекте који се планирају за спровођење у пракси, биће обављена друштвена анализа да би се идентификовале врсте и природа утицаја везаних за активности предложене Пројектом, и да се пруже одговарајуће мере да се обради тај утицај. Испитивање за резултате расељавања ће бити део испитивања жвиотне средине и социјалног испитивања, како је детаљно приказано у Оквиру управљања животном средином и социјалним питањима (Environmental and Social Management Framework -ESMF).

Мере за обраду расељавања обезбеђују да су људи на које утиче пројекат:

- Обавештени о њиховим могућностима и правима која се тичу расељавања;
- Укључени у процес консултације и да им је дата могућност да учествују у одабиру технички и економски изводљивих алтернатива;
- Да им је дата брза и ефикасна накнада по пуном трошку замене;
- Губици активе и приступ су приписиви подпројекту (подпројектима).

Преглед активности и припрема извештаја о друштвеној анализи ће обавити специјалиста друштвених наука запослен од стране Јединице за имплементацију пројекта. Извештаји о прегледу потврђени од стране Шефа Јединице за имплементацију пројекта и биће поднети Светској банци.

Преглед ће се ослањати на следеће критеријуме и тежиће да верно идентификује да ли ће предложени подпројекат имати негативне утицаје на:

- губитак стана, физичко расељавање;
- имовину/новчана средства или приступ имовини/новчаним средствима;
- губитак извора прихода или средстава намењених за живот;
- губитак земљишта или приступа земљишту;
- губитак пословања (трајни или привремен);
- губитак приступа образовању и здравству;
- осетљива лица и домаћинства;
- губитак здравља и безбедности заједнице.

Друштвена анализа ће идентификовати лица са званичним правима на земљиште и имовину (укључујући по обичајном праву и традиционална правила која се признају према националним законима). Анализа ће такође идентификовати лица која немају званична права на земљиште, али имају правни захтев за такво земљиште и имовину у време последњег дана за подношење. Истраживање се неће ослањати на коришћење и анализу посредних података који су већ доступни, већ ће захтевати проверу којом би се потврдило да посредни подаци дају истинит, поуздан и тачан приказ друштвеног окружења. У случајевима где после провере података и даље не могу да се донесу закључне одлуке, начиниће се даљи напори путем разговора са кључним актерима, дискусијама са циљном групом и другом одговарајућом методологијом. Уколико је преглед

утврдио да таква лица каква су горе описана јесу присутна на земљишту угроженом подпројектом, Акциони план за расељавање, како је примерено, ће бити припремљен на основу начела и смерница предвиђених овим Оквиром политике расељавања.

4.2 Контролна листа за испитивање

Контролна листа за испитивање расељавања ће бити укључена у Приручник за рад на пројекту. Контролна листа за испитивање ће бити попуњена од стране специјалисте друштвених наука у Јединици за имплементацију пројекта или иностраних консуланата специјалиста друштвених наука и биће поднети Јединици за имплементацију пројекта ради доношења одлуке. На основу резултата испитивања разрадиће се Акциони план за расељавање.

Контролна листа за испитивање расељавања је дата у Анексу 2 овог Оквира политике расељавања.

4.3 Акциони план за расељавање

На основу овог Оквира политике расељавања, узимајући у обзир опсег утицаја у смислу експропријације земљишта и расељавања, биће припремљени Акциони планови за расељавање специфични за то градилиште.

Акциони план за расељавање ће бити припремљен од стране специјалисте друштвених наука из Јединице за имплементацију пројекта, по могућству уз подршку пружалаца консултантских услуга или мобилних тимова за инклузију, за потпројекте за које је утврђено да ће довести до потенцијалних недобровољних расељавања и/или експропријације земљишта. Када се захтева Акциони план за расељавање, Јединица за имплементацију пројекта доставља завршене студије заједно са својом пријавом подпројекта Акционог плана за расељавање Комисији за расељавање за процену подобности, и потом Светској банци.

План је на основу ажурних и поузданих информација о (а) предложеном пројекту и његовим потенцијалним утицајима на расељена лица и друге негативно погођене групе, (б) одговарајућих и изводљивих мера ублажавања, и (ц) правних и институционалних аранжмана који се траже за ефикасну имплементацију мера расељавања.

Развој Акционог плана за расељавање треба да започне идентификацијом пројектне области и описом пројекта. Следећи корак је идентификација могућих утицаја, путем идентификације саставних делова пројекта или активности које изазивају расељавање; зона утицаја таквих саставних делова или активности; делокруг и размера експропријације земљишта и утицаји на објекте и друга основна средства; било која ограничења наметнута због пројекта на коришћење, или приступ, земљишту или природним добрима; алтернативна решења која су разматрана ради избегавања или свођења расељења на минимум; и механизми који су упостављени да сведу расељења на минимум, до могућег обима, током имплементације пројекта.

Даљи развој је на основу прегледа пописа становништва и основних социо-економских студија. Сврха социо-економског прегледа и пописа становништва је да се идентификују и наброје погођена лица, и уз укљученост погођених лица, премеравање земљишта, објеката и других основних средстава који ће бити погођени пројектом. Преглед пописа становништва такође служи другим суштинским функцијама:

- ✓ Информације о осетљивим групама или лицима за која можда морају да се начине специјалне одредбе;

- ✓ Идентификација јавне или инфраструктуре заједнице, имовине или комуналија који могу бити погођени;
- ✓ Пружање основе за пројекат, и предвиђање буџета за програм расељавања;
- ✓ Заједно са утврђивањем последњег датума, пружање основе за изостављање неподобних људи из накнада и помоћи за расељавање; и
- ✓ Утврђивање основних услова за сврхе праћења и одређивања вредности.

Акциони план за расељавање треба даље да укључи одредбе о правном и институционалном оквиру; подобност, тј. дефиницију расељених лица и критеријуме за одређивање њихове подобности за накнаду и другу помоћ за расељавање, укључујући одговарајуће последње датуме; процену и накнаду за губитке: методологију која треба да се користи у процени губитака ради одређивања трошкова њихове замене; и опис предложених врста и нивоа накнада према локалном закону, и допунске мере какве су неопходне да се постигне вредност трошка замене.

Учешће заједнице мора да се објасни учешћем расељених лица (укључујући заједнице које су домаћини, тамо где је то значајно), стратегију за саветовање са и учешће расељених лица у пројектовању и практичном спровођењу активности расељавања, сиже изражених гледишта и како су та гледишта узета у разматрање, приказане алтернативе расељавања и избори начињени од стране расељених лица, институционализовани аранжмани путем којих расељена лица могу да саопште своје забринутости надлежним органима пројекта, и мере да се осигура да су осетљиве групе на одговарајући начин заступљене.

Треба да се дефинише распоред имплементације, предвиђајући очекиване датуме за расељење, и процењене датуме покретања и рокове завршетака за све активности плана расељавања, као и процењене трошкове и буџет, Жалбени механизам и споразуме о надгледању и одређивању вредности.

Одредбе за прилагођавање практичног спровођења расељавања треба да буду укључене у Акциони план за расељавање да би наредиле одговор на непредвидљиве услове пројекта, или на неочекиване препреке за постизање задовољавајућих исхода расељавања.

Предвиђени делокруг активности експропријације земљишта је мање важан, али у случају експропријације земљишта или ограничења употребе, или приступа земљишту или природним добрима, може да изазове значајно економско расељење, аранжмане да се обезбеди расељеним лицима довољна могућност да се побољшају, или да се барем врате у првобитно стање, њихова средства за живот су такође укључена у Акциони план за расељавање, или у засебан план побољшања средстава за живот.

То укључује:

- ✓ Непосредну замену земљишта: за људе на које утиче пројекат који живе од пољопривредних средстава за живот, Акциони план за расељавање предвиђа као избор да се добије заменско земљиште еквивалентне производне вредности или показује да довољно земљишта еквивалентне вредности није на располагању, и тако даље;
- ✓ Губитак приступа земљишту или новчаним средствима: описује средства да се стекну замене или алтернативна новчана средства, или другачије предвиђа подршку за алтернативна средства за живот;
- ✓ Подршка за алтернативна средства за живот: описује изводљиве споразуме за стицање запослења или за покретање пословања, укључујући пружање одговарајуће допунске помоћи, укључујући обуку за квалификације, кредит, лиценце или дозволе, или специјализовану опрему. Како је дато у техничкој гаранцији, планирање средстава за

живот предвиђа специјалну помоћ женама, мањинама или осетљивијим групама који могу бити у неповољном положају у обезбеђивању алтернативних средстава за живот;

- ✓ Разматрање могућности економског развоја: идентификује и процењује било које расположиве могућности да се промовишу побољшана средства за живот као резултат процеса расељавања. Ово може укључити, на пример, преференцијалне споразуме о запошљавању на пројекту, подршку за развој специјализованих производа или тржишта, привилеговано зонирање тржишта и пословне уговоре и тако даље;
- ✓ Прелазна подршка: описује прелазну подршку онима чија ће средства за живот бити уништена.

Делокруг и ниво детаља плана расељавања се мењају заједно са величином и сложености расељавања. Предложени садржај Акционог плана за расељавање је дат у Анексу 4.

4.4 Одобрење Акционог плана за расељавање

Активности на припреми Акционих планова за расељавање који су специфични за то градилиште ће бити обелодањени на начин који би омогућио значајно учешће људи на које утиче пројекат. То претпоставља фазу уводних припрема, обелодањивање припрема за попис становништва, обелодањивање резултата пописа становништва истовремено поштујући приватност личних информација, обелодањивање социо-економске основне процене, као и обелодањивање нацрта Акционог плана за расељавање. Сврха јавне објаве и дискусија је да се обезбеди смислено учешће људи на које утиче пројекат у процесу припреме, имплементације и праћења инструмената за расељавање.

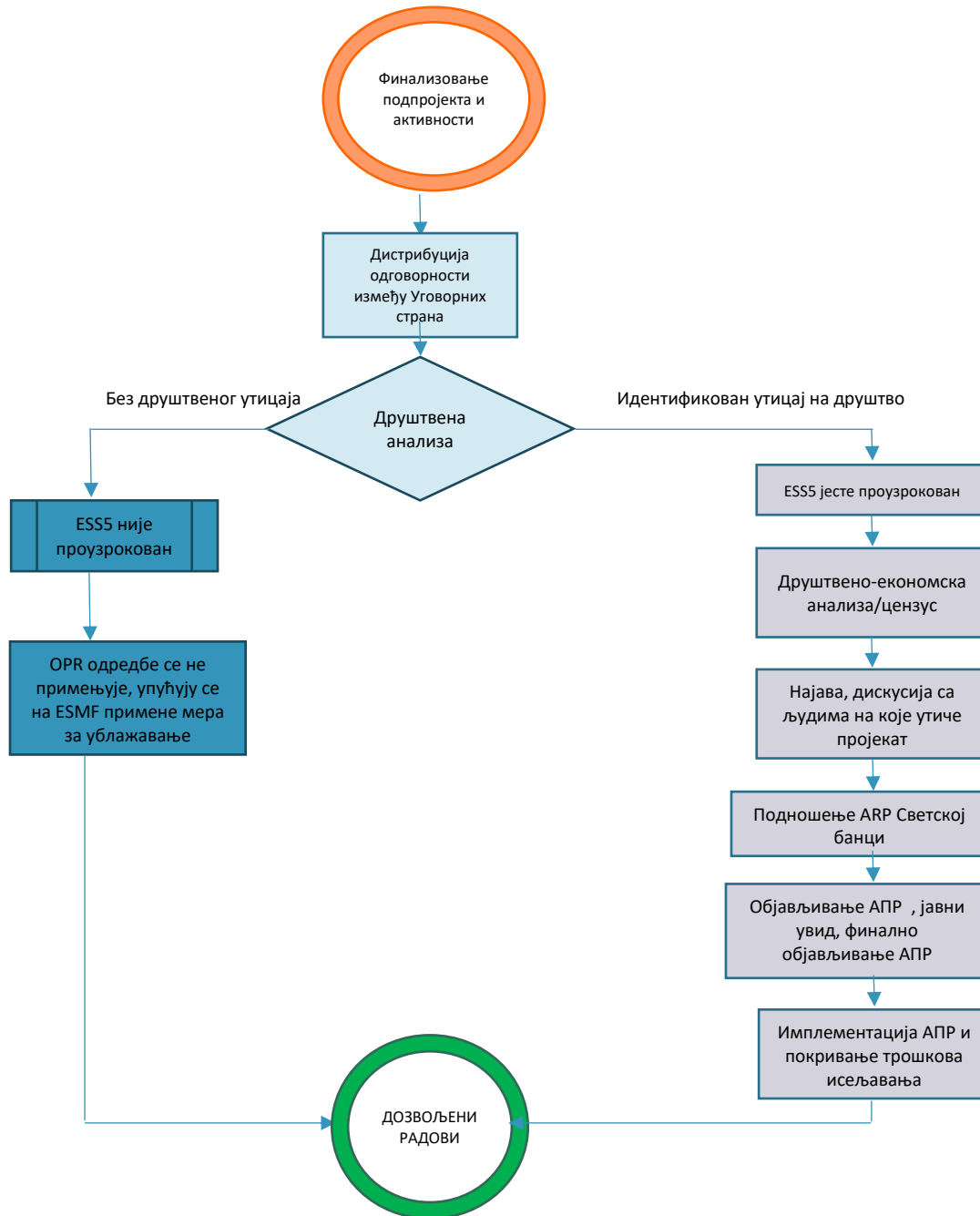
Први нацрт Акционог плана за расељавање биће поднет у Светску банку на ревизију и салдирање. Након што је обављена трансакција, то ће бити објављено (на енглеском и на српском језику) од стране Јединице за имплементацију пројекта у областима доступним људима који су угрожени, локалним новинама у заједници(заједницама) које су погођене од стране Пројекта и на Интернет порталу Јединице за имплементацију пројекта, након чега следи јавно саветовање са локалним заједницама и представницима интересних група. Јединица за имплементацију пројекта ће такође објавити рекапитулиране информације садржане у Акционом плану за расељавање за јавно објављивање, да се осигура да погођена лица разумеју поступке накнаде и знају шта да очекују у различитим фазама Пројекта (на пример, када им се начини понуда, колико дуго времена ће имати да одговоре, жалбени поступци, правни поступци где треба поштовати правила поступка уколико преговори пропадну). Исход јавних саветовања ће бити документован и приказан у коначном документу Акционог плана за расељавање и послат Светској банци на нивоу "Без права приговора". По пријему "Без права приговора", коначан Акциони план за расељавање ће поново бити обелодањен у областима доступним људима који су погођени тим утицајем, објављен у локалним новинама у заједници(заједницама) које су погођене од стране Пројекта и на Интернет порталу Јединице за имплементацију пројекта, и стављен на располагање путем имплементације Пројекта.

Развој прегледа Акционог плана за расељавање и поступак имплементације су приказани на слици 1.

Размишљање о КОВИД-у 19. Будући да би тренутна пандемија КОВИД-а 19 могла довести до непредвидивих преокрета, посете градилишту и путовања можда неће бити дозвољени. У зависности од мера наметнутих од стране јавних органа и Владе Србије, друштвене анализе могу бити прилагођене на прихватљиве телефонске анкете док попис лица, инвентара и имовине који

је обављен од одговарајуће обучених локалних представника, који су примили одговарајућу обуку од стране Експерта за социјалну инклузију Јединице за имплементацију пројекта, да би их најмили за Пројекат. Свеукупно, Пројекат ће пратити одговарајуће националне и Смернице СЗО-а, као и Техничку напомену Банке: Јавна саветовања и ангажовање представника интересних група у операцијама подржаним од стране Светске банке, када постоје ограничења за одржавање јавних састанака.

Слика 1. Преглед развоја Акционог плана за расељавање и поступка имплементације

4.5 Имплементација Акционог плана за расељавање

Никакво физичко и/или економско расељење за било који дати под-пројекат неће се догодити док Акциони планови за расељавање специфични за то градилиште не буду завршени и одобрени од стране Банке, и мере олакшања предвиђене у одговарајућем Акционом плану за расељавање буду практично спроведене.

5 САВЕТОВАЊЕ И ОБЈАВЉИВАЊЕ

5.1 Јавно саветовање

Јавна саветовања су значајан део имплементације Акционог плана за расељавање. Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре /Јединица за имплементацију пројекта је одговорна за организовање и извршавање Јавних саветовања са различитим циљним групама погођеним од стране сваког подпројекта, пре покретања и укључења људи на које утиче пројекат у планирање пре завршетка Акционог плана за расељавање специфичног за то градилиште.

Јединица за имплементацију пројекта ће успоставити стални однос са погођеним заједницама онолико брзо колико је то могуће у процесу планирања Пројекта и током целог трајања Пројекта. Процес ангажовања ће обезбедити њихово смислено саветовање, да би се олакшало заједничко разумевање природе и трајање утицаја; информисано учешће у питањима која их непосредно погађају; предложене мере олакшања; дељење погодности и могућности од развоја; и питања имплементације. Појединачни састанци могу се одржати са укључењем људи на које утиче пројекат у вези специфичних случајева, укључујући када је то потребно, на основу захтева од стране људи на које утиче пројекат.

Сви документи који су припремљени као део имплементације овог Оквира политике расељавања, односно Оквира политике расељавања, било који накнадни Акциони план за расељавање, ће бити обелодањени на српском и енглеском језику, и начињени доступнима за јавни увид најкасније до 15 дана пре Јавног саветовања и биће остављено довољно времена за подношење примедби после Јавног саветовања. Сва Јавна саветовања ће бити најављена путем локалних новина, друштвених медија, огласних табли и на Интернет порталу Јединице за имплементацију пројекта.

Информације о пројекту, и информације о Жалбеном механизму биће пренете на српском и енглеском језику.

Пошто Светска банка достави свој 'Без права приговора' нацрт овог Оквира политике расељавања, јавно саветовање о Оквиру политике расељавања ће се одржати (може се одржавати истовремено за други одобрени нацрт Пројектних докумената). Оквир политике расељавања ће бити објављен на вебсајту Јединица за имплементацију пројекта, <https://www.mgsi.gov.rs/>, и биће на располагању за јавни увид не мање од 15 дана пре Јавног саветовања, и мора се доделити довољно времена за подношење коментара и питања. Позив за јавно саветовање ће бити послат институционалним представницима интересних група и објављен у националним и локалним новинама заједница за које се зна да су, или могу бити, погођене од стране Пројекта.

Јавно саветовање ће бити најављено и у другим медијима, на одговарајући начин:

- ✓ Вебсајтови одговарајућих локалних самоуправа,
- ✓ Друштвеним медијима,
- ✓ Локалним ТВ и радио станицама,
- ✓ Локалним новинама,

истовремено са објављивањем докумената.

Позив ће такође бити послат:

- ✓ Владиним институцијама,
- ✓ Представницима и локалним заједницама за које се зна да су под утицајем пројекта,
- ✓ Невладиним организацијама,
- ✓ Академији,
- ✓ Националним и локалним медијима,
- ✓ Осетљивим групама,
- ✓ Јавности.

Исход јавног саветовања и кључне тачке дискусије и питања и заинтересована лица ће бити укључени у коначан Оквир политике расељавања.

Пројекат ће усвојити алтернативну комуникацију и методе саветовања, узимајући у обзир захтеве социјалне дистанце, због ограничења везаних за КОВИД 19.

5.2 Објављивање докумената

Сви документи, односно овај Оквир политике расељавања и Акциони планови за расељавање ће бити објављени на српском и енглеском језику. Документи морају бити на располагању јавности током трајања Пројекта, укључујући одређивање његове вредности. Верзије на српском (или/и допунским језицима локалне заједнице) ће бити објављене на вебсајту МГСИ/Јединице за имплементацију пројекта и одговарајућих локалних самоуправа. Сви документи ће бити приказани људима на које утиче пројекат у поступку експропријације земљишта, нарочито осетљивим групама, и мора се објаснити утицај Пројекта на њихову имовину и њихова права. Штампане копије документације биће на располагању у таргетираним ЈЛС, на доступним, често посећеним местима. Јединица за имплементацију пројекта је одговорна за сва објављивања докумената.

5.3 Дневник ангажовања заинтересованих страна

Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре/Јединица за имплементацију пројекта је одговорна да успостави и одржава Дневник ангажовања заинтересованих страна да наведе писмене доказе и упише све активности ангажовања представника интересних група, укључујући групне и појединачне састанке, било који виртуелни састанак или ангажман, планиране или спонтане састанке, званичне или незваничне, телефонске разговоре, писане размене и тако даље

Подаци које треба унети у Дневник ангажовања заинтересованих страна укључују датум, време и место састанка/метод обавештавања, детаљи о ангажованим представницима интересних група, кратак опис тема о којима се дискутовало, сакупљене информације, резиме примљених повратних информација, ако су примљене, и кратко објашњење како су повратне информације узете у разматрање, или разлози зашто нису.

Дневник ангажовања заинтересованих страна ће бити вредан алат који пружа Преглед кључних фаза ангажмана, и активности унутар њега, олакшава праћење од стране Плана укључивања заинтересованих страна, под-пројекта и имплементацију Акционог плана за расељавање, повратне информације за поступак расељавања, одређивања вредности давања пуномоћја људима на које утиче пројекат, док се договарају пакети накнаде како су пројектовани у Оквиру политике расељавања и Специфичним плановима под-пројекта. Дневником ангажовања

заинтересованих страна ће управљати експерт за социјалну инклузију Јединице за имплементацију пројекта.

6 ЖАЛБЕНИ МЕХАНИЗАМ

Жалбени механизам на нивоу пројекта ће бити успостављен од стране МГСИ/Јединица за имплементацију пројекта, који се састоји од Централног пулта за повратне информације којим управља Јединица за имплементацију пројекта и Локални жалбени пултови (на које се заједнички упућује као на Жалбени механизам) (ЛЖП).

Централни пулт за повратне информације ће бити успостављен пре започињања било које активности по пројекту, да се управља и да се на одговарајући начин одговори на жалбе током његових различитих фаза, док ЛЖП ступа на снагу након доношења одлуке о сваком новом подпројекту. Централни пулт за повратне информације ће бити одговоран за целокупно управљање жалбама, док ће локални жалбени пултови служити као локална пријемна тачка за прихватање притужби и потврду пријема жалби путем локалних путева, успостављених и којима управљају локалне власти (погођена општина) са представницима из кључних представника интересних група (односно представника Јединице за имплементацију пројекта, представника општине и представника локалних заједница). У Анексу жалбеног механизма, правна средства која су доступна према националном законодавству ће такође бити на располагању (судови, инспекције, управна надлежна тела и тако даље).

Да би се обезбедио приступ жалбеном механизму, могући корисници, заједнице и други представници интересних група могу поднети жалбе путем канала који су у главним потезима дати доле. Жалбени механизам ће пружити могућност за продужене повратне информације о подпројектима и решавање појединачних жалби током имплементације. Поступци везани за бављење жалбама ће бити објављени на вебсајту Министарства грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре да би се обезбедила потпуна транспарентност.

Жалбени механизам служити и као информациони центар на нивоу пројекта и као жалбени механизам, који је на располагању онима погођеним практичним спровођењем свих подкомпоненти пројекта и примењиваће се на све пројектне активности и биће значајан за све локалне заједнице погођене пројектним активностима. Жалбени механизам ће бити одговоран за пријем и давање одговора на притужбе и коментаре следећих група:

- Лице/правно лице непосредно погођено од стране пројекта, могући корисници пројекта,
- Лице/правно лице непосредно погођено од стране пројекта путем експропријације земљишта и расељавања,
- Људи заинтересовани за пројекат, и
- Лица са дозволом боравка/заједнице заинтересоване за и/или погођене пројектним активностима.

Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре/Јединица за имплементацију пројекта ће сарађивати са јединицама локалних самоуправа (ЈЛС) у заједничким напорима да се успостави функционишући жалбени механизам и да се информишу представници интересних група о улози и функцији жалбеног механизма, о контакт особама, пријемним каналима и

поступцима за подношење жалбе у погођеним областима. Информације о жалбеном механизму ће бити на располагању:

- На вебсајту Министарства грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре (<http://www.mgsi.gov.rs/>);
- На огласним таблама и вебсајтовима јединица локалних самоуправа (ЈЛС);
- Путем кампања на друштвеним медијима.

Иако је Пројектни ризик за Сексуалну експлоатацију и злоупотребу /Сексуално узнемиравање и Сексуалну експлоатацију и злоупотребу/Ризик од сексуалног узнемиравања процењен као низак (због (и) очекиваног локалног запошљавања и (и) очекиваног малог броја радника на градилиштима) жалбени механизам ће, на бази предострожности, омогућити препознавање жалби због сексуалне експлоатације и злоупотребе/сексуалног узнемиравања. Таквим жалбама ће се руководити засебно од стране обученог стручњака, али ће се користити исти ланац вредности поступка и доле описани временски оквири (Поглавље 6.4. Пријем жалбе и ланац вредности поступка). Биће обезбеђена неопходна обука за именованог члана особља који треба да се бави таквим жалбама.

6.1 Подизање притужби

Ефикасна администрација жалби снажно се ослања на постављени основни принцип осмишљен да промовише правичност процеса и његове исходе. На сваку притужбу се може скренути пажња Централног пулта за повратне информације или Локалних жалбених пултова анонимно, лично или телефоном, или написмено попуњавањем обрасца жалбе телефоном, електронском поштом, поштом, факсом или личном испоруком на адресу МГСИ /Јединице за имплементацију пројекта која ће бити позната једном када се успостави. Тачке приступа и детаљи о тачкама улаза ће бити објављени и постаће део изградње свести једном када локације подпројекта буду познате и једном када Јединица за имплементацију пројекта буде успостављена.

6.2 Управљање жалбама

Било која притужба ће следити пут следећих обавезних корака: пријем, процена и додељивање, потврда пријема, истрага, одговор, извршавање наређења и закључење.

Једном пријављени жалбени механизам ће извршити брзу процену ради провере природе притужби и утврђивања озбиљности. У року од 5 дана од пријављивања он ће потврдити да је случај регистрован и доставиће подносиоцу жалбе основне информације о следећем кораку. Затим ће покренути истрагу, покушавајући да разуме питање из перспективе подносиоца жалбе и разумевања коју радњу он/она захтева. Жалбени механизам ће водити истрагу посматрајући чињенице и околности, разговором са свим укљученим странама и саветовањем са значајним представницима интересних група. Једном када је истрага завршена, и зависно од озбиљности и врсте жалбе, о привременој одлуци ће се разговарати са подносиоцем жалбе, у временском оквиру од 10 дана након пријављивања жалбе. Једнострано објављивање је изузетак. Коначан споразум треба да буде специфичан и објављен, а подносилац жалбе обавештен о коначној одлуци најкасније 30 дана након подношења жалбе. Жалба се затвара након проверавања истинитости имплементације одлуке. Чак и када споразум није постигнут, или је жалба одбијена, значајно је да се наведу писмени докази резултата, активности и напор уложен у решавање, и да се закључи тај случај. Уколико притужба није могла да се реши договорно, подносилац жалбе

може прибећи званичним судским поступцима, како су начињени доступнима по српском националном законском оквиру. Подношење жалбе унутар жалбеног механизма не искључује нити спречава тражење решења од неког званичног надлежног органа, судског или другог, у било које време (укључујући и током процеса жалбе), што је предвиђено законским оквиром Србије.

У случају анонимне жалбе, након признања жалбе у року од три дана од пријављивања, Централни пулт за повратне информације ће извршити истраживање жалбе и у року од 30 дана од пријављивања жалбе, објавити коначну одлуку која ће бити обелодањена на вебсајту Министарства грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре. Жалба се затвара након проверавања истинитости имплементације одлуке.

Централни жалбени пулт ће водити дневник евиденције притужби који ће имати све неопходне елементе за рашчлањивање притужби по роду особе која је подноси, као и по врсти притужбе. Лични подаци сваког подносиоца притужбе ће бити заштићени по Закону о заштити података. Свака притужба ће бити уписана у дневник, са најмање следећим подацима:

- Опис притужбе,
- датум потврде о пријему прослеђен подносиоцу притужбе,
- опис предузетих активности (истрага, корективне мере), и
- датум решења/давање повратних информација подносиоцу притужбе,
- провера имплементације, и
- закључивање.

У случају да се притужба не може решити на начин који задовољава Подносиоца притужбе, он/она има право на жалбу. У таквим случајевима решавање жалбе ће бити преиспитано од стране комисије на нивоу агенције за имплементацију. Комисија ће се састојати од три именована члана који нису директно укључени у имплементацију Пројекта. Комисија ће потврдити пријем жалбе у року од 3 дана и објавити коначну одлуку у року од 5 дана од пријема жалбе. Одлука комисије за собом повлачи детаљно објашњење поступка решавања жалбе као и објашњење коначне одлуке, и смерницу о томе како наставити уколико исход и даље није задовољавајући за подносиоца жалбе.

6.3 Дневник притужби

Улога жалбеног механизма, поред решавања притужби, треба да буде да чува и складишти коментаре/примљене жалбе и да чува Централни Дневник притужби којим управља Јединица за имплементацију пројекта.

Јединица за имплементацију пројекта ће водити Дневник притужби, да се осигура да свака притужба има индивидуални позив на број и да се на одговарајући начин прати, и да су забележене активности завршене. Када се прима повратна информација, укључујући притужбе, дефинише се следеће:

- Врста,
- Категорија,

- Крајњи рок за решавање притужбе, и
- Договорени акциони план.

Сакој притужби треба доделити појединачни позив на број и да се на одговарајући начин прати, и да су забележене активности завршене. Дневник треба да садржи следеће информације:

- Име подносиоца притужбе, локацију и детаље притужбе,
- Датум подношења,
- Датум када је Дневник притужбе постављен у базу података Пројекта,
- Детаљи о предложеној корективној активности,
- Датум када је предложена корективна активност послата Подносиоцу притужбе (ако је подесно),
- Датум када је притужба закључена,
- Датум када је одговор поднет Подносиоцу притужбе.

6.4 Пријем притужбе и ланац вредности поступка

Табела 3. Дијаграм тока притужби

КОРАЦИ	АКТИВНОСТИ	ДАНА
КОРАК 1: Подношење притужби	Усмено, писмено путем сугестије/кутије за жалбе, путем телефонске линије за помоћ /мобилног телефона, поште, СМС-а, друштвених медија (“WхатсАпп, Вибер, Фацебоок” и тако даље), електронске поште, вебсајта и Локалних жалбених пултова. Жалбени механизам ће такође дозволити и подизање анонимних жалби и њихово уручивање. Планови укључивања заинтересованих страна специфични за ту локацију ће укључити детаље о улазним тачкама за жалбе и тачкама фокуса.	
КОРАК 2: Бележење притужби	Извршавање поделе притужби на основу типологије притужби и подносилаца притужби ради пружања ефикаснијег одговора, и дајући одмах први одговор, уколико је то могуће. Типологија ће бити на основу карактеристика подносиоца притужбе (на пример, осетљиве групе, лица са инвалидитетом, људи са језичким баријерама, и тако даље) и такође природе притужбе.	
КОРАК 3: Признање притужбе		5
КОРАК 4: Истрага и разговор са подносиоцем притужбе	Сакупљање информација о притужби ради утврђивања њене подобности и како би се створила јасна слика околности око ставке која се разматра. Овај поступак уобичајено укључује посете градилишту, прегледе докумената, састанак са корисником жалбеног механизма (уколико је познат и вољан је да се ангажује) и састанке са појединцима и/или правним лицима која могу помоћи у решавању тог питања. Биће уложени разумни напори да се жалба реши. Уколико је жалба неодређена и није довољно јасна, жалбени механизам је у обавези да помогне и пружи савет и чак и помогне у преобликовању поднеска, да би притужбе/постале јасне, у сврхе	10

	информисане одлуке од стране жалбеног механизма, у најбољим интересима лица погођених пројектом. Уколико жалбени механизам није у могућности да обради ставке покренуте тренутном корективном активношћу, биће идентификована дугорочна корективна активност. Одлука ће дати јасну оцену о жалби/притужби, јасном одлучивању и препоруке за правичан правни лек, и предложиће мере да се промени будуће понашање које је изазвало притужбу, као и предложене мере за накнаду, уколико мере олакшања не могу поправити штету или повреду. Одлука ће бити у писаној форми и биће испоручена особи која је поднела притужбу, као и било којем другом лицу или правном лицу на кога ће се препоруке и мере примењивати или је под законском обавезом. Лице које је поднело притужбу може изразити његово/њено лично задовољство исходом поступка решавања притужбе. Једнострана одлука ће бити изузетак и тражиће се решавање путем разговора између жалбеног механизма и подносиоца жалбе.	
КОРАК 5: Саопштење одлуке		30
КОРАК 6: Одговор Подносиоца жалбе	Било затварање притужбе или предузимање даљих корака/комисија другог реда ако притужба остане отворена. Пре било каквог затварања жалби/притужби, жалбени механизам ће: ◆ Потврдити да су потребне радње жалбеног механизма спроведене, да је процес решавања жалби испоштован и да је донета правична одлука; ◆ Организоваће састанак(састанке) у року од 10 дана од када је контактиран од стране заинтересованих страна, да продискутују о томе како решити то питање, ако није претходно спроведено; ◆ Препоручиће коначну одлуку о мери умањења подносиоцу притужбе/оштећеној страни; ◆ Практично ће спровести договорену меру умањења; ◆ Ажурираће Образац пријаве жалбе и даће га на потпис подносиоцу притужбе/оштећеној страни; ◆ Потписаће Образац пријаве жалбе и евидентираће ажуриране информације из жалбе у Дневник жалбе; и ◆ Послаће копије одговарајућих докумената (на пример попуњен образац извештаја о жалбама, мера ублажавања, записници са састанака, ако је подесно) заинтересованим странама.	

Специфични Планови укључивања заинтересованих страна за Под-пројекат ће имати детаље о свакој од тачака пријема притужби, поступцима управљања притужбама, временским роковима, активностима истраге и условима завршетка, укључујући 2. слој нивоа решавања. Више детаља о локалним детаљима приступа ЛЖП -у треба да буду познати и проширени у каснијим фазама, и биће део кампање ширења свести о Плановима укључивања заинтересованих страна у под-пројекту.

6.5 Праћења и извештавање о притужбама

Централни пулт за повратне информације ће бити одговоран за:

- Редовно прикупљање података, чим притужбе буду примљене од стране ЛЖП -а који служе као локалне пријемне тачке, о броју, садржају и статусу притужби и њихово учитавање у јединствену регионалну базу података;
- Одржавање евиденције о притужбама примљеним на регионалном и локалном нивоу;
- Праћење нерешених питања и предлагање мера да се она реше;
- Објављивање кварталних извештаја о жалбеним механизмима,
 - На вебсајту Министарства грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре (<http://www.mgsi.gov.rs/>)
 - На огласним таблама и вебсајтовима ЈЛС;
 - Путем кампања на друштвеним медијима.
- Резимирање и анализирање квалитативних података који су примљени од локалних тачака за пријем притужби о броју, садржају и статусу притужби и њихово учитавање у јединствену базу података пројекта.

Редовни извештаји о друштвеном прасењу Светске банке се достављају преко Министарства грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре/Јединице за имплементацију пројекта, који ће укључивати део који се односи на жалбени механизам, што предвиђа ажуриране информације о следећем:

- Статус имплементације жалбеног механизма (поступци, обука, кампање јавне свести, предвиђање буџета и тако даље);
- Квалитативни подаци о броју примљених притужби (пријаве, сугестије, жалбе, захтеви, позитивне повратне информације) и број решених притужби;
- Квантитативни подаци о врстама жалби и одговора, истакнутим питањима и притужбама које остају нерешене;
- Ниво задовољства предузетим мерама (одговор);
- Било које предузете корективне мере.

6.6 Служба за решавање жалби Светске банке

Заједнице и појединци који верују да су неповољно погођени од стране пројекта подржаног од стране Светске банке (Ворлд Банк - WB) могу поднети жалбе постојећим механизмима за решавање жалби на нивоу пројекта или Служби за решавање жалби Светске банке. Служба за решавање жалби Светске банке осигурава да се примљене жалбе благовремено прегледају ради решавања забринутости везаних за пројекат. Пројектом погођене заједнице и појединци могу поднети своје притужбе независном инспекцијском већу Светске банке које утврђује да ли је дошло до штете, или би могло доћи, као резултат непоштовања од стране Светске банке њених политика и поступака. Притужбе могу бити поднете у било које време након што су забринутости изнете директно на пажњу Светске банке, а Управа банке је добила прилику да одговори. За информације о начину подношења жалби Корпоративној служби за решавање жалби Светске банке, молимо погледајте <https://www.worldbank.org/en/projects-operations/products-i-services/grievance-redress-service>.

За информације о начину подношења жалби Инспекцијској комисији Светске банке, молимо погледајте www.inspectionpanel.org.

7 ПРАЋЕЊЕ И ОДРЕЂИВАЊЕ ВРЕДНОСТИ

7.1 Институционално праћење

Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре /Јединица за имплементацију пројекта ће водити базу података о расељавању и експропријација са минимумом следећих информација: потребна количина земљишта, завршена експропријација земљишта, попис лица и имовине на које се то односи, попис предмета експропријације разврстаних по различитим фазама процеса (подношење предлога експропријације надлежној ЈЛС, одлука о експропријацији, понуда накнаде, уговори у вези накнаде, исплате накнаде и исплата помоћи током пресељења, и тако даље). Предложени образац за праћење дат је у Анексу 3.

Списак институционалних одговорности током процеса откупа земљишта и пресељења дат је у следећој табели:

Табела 4: Институционалне одговорности

Задатак	Одговорност
Објављивање и организовање јавних консултација о Оквиру политике расељавања	Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре/Јединица за имплементацију пројекта
Обелодањивање информација свим људима на које утиче пројекат о поступку почетка експропријације и током свих фаза експропријације	Јединица за имплементацију пројекта и ЈЛС
Комуникација и саветовање са људима на које утиче пројекат	Јединица за имплементацију пројекта и ЈЛС
Активности пре почетка радова	Јединица за имплементацију пројекта и ЈЛС
Пружање помоћи током расељавања	Корисник експропријације
Плаћање накнаде	Корисник експропријације

Задатак	Одговорност
Управљање притужбама	Јединица за имплементацију пројекта
Праћење и извештавање о експропријацији и расељавању	Јединица за имплементацију пројекта /консултант за животну средину и друштвено укључивање
Праћење и извештавање после почетка радова	Извођач радова

7.2 Праћење процеса расељавања

Јединица за имплементацију пројекта ће спровести интерно периодично праћење (месечно или квартално у зависности од дужине поступака експропријације земљишта) тако да се може проценити ефикасност процеса експропријације и ниво задовољства људи на које утиче пројекат.

Показатељи за спровођење праћења су следећи:

- Број категорија људи на које утиче пројекат;
- Број јавних дискусија и консултација са људима на које утиче пројекат;
- Број и проценат потписаних наплата о којима се преговарало;
- Број случајева физичког расељавања;
- Број случајева економског расељавања;
- Број случајева завршене експропријације земљишта у поређењу са очекиваним укупним бројем;
- Број људи на које утиче пројекат који су примили накнаду у поређењу са очекиваним укупним бројем;
- Износ исплаћене накнаде у поређењу са очекиваним укупним бројем;
- Број привремено заузетих земљишних парцела у приватном власништву од стране извођача радова, за изградњу;
- Поређење података о средствима за живот погођених особа пре и после (под)пројекта
- Број и врста помоћи која се пружа осетљивим групама у односу на целину; и
- Број и врсте притужби, укључујући правне радње произашле из експропријације (поднети предмети, решени предмети, време потребно за њихово решавање).

Јединица за имплементацију пројекта ће пратити имплементацију процеса расељавања и путем интерних, службених институционалних споразума, као и од стране повременог независног иностраног консултанта, који треба да буде постављен. Иностран консултант за праћење и процену може бити именован током припреме Акционог плана за расељавање, ако је потребно, на основу консултација са Светском банком. Извештај о завршетку Акционог плана за расељавање ће бити припремљен и поднет у Светску банку у року од 2 месеца од завршетка Акционог плана за расељавање. Извештај треба да потврди да су сва права дата у складу са Акционим планом за расељавање специфичним за то градилиште. Осим тога, извештај треба да процени да ли су прописане активности ублажавања имале жељено дејство. Социоекономски статус погођеног становништва треба да се измери у односу на основне услове тог становништва пре расељења, како је утврђено пописом и социоекономским основним студијама.

8 ИНСТИТУЦИОНАЛНИ СПОРАЗУМИ

8.1 Институције одговорне за имплементацију Пројекта

Пројекат ће бити практично спроведен од стране Министарства грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре путем постојеће Јединице за имплементацију пројекта, подржан од стране ЦФУ у Министарству финансија (Министру оф Финанце - МоФ) и подржано од стране службеника у ЈЛС које су званично додељене пројекту.

Иако неке од предвиђених пројектних активности у вези са локалном инфраструктуром могу бити изван делокруга (Министарства грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре) Јединице за имплементацију пројекта ће обезбедити да све надлежне институције и министарства размотре и одобре све предложене активности и да све релевантне дозволе буду прибављене пре почетка било каквих радова.

Јединица за имплементацију пројекта Министарства грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре је већ основана за управљање српским делом пројекта Светске банке за олакшавање трговине и транспорта и Пројекта модернизације железнице МПА, а иста Јединица за имплементацију пројекта ће управљати Пројектом развоја локалне инфраструктуре и институционалног развоја (LID) Србије. Већ постојећа Јединица за имплементацију пројекта у Министарству грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре ће бити проширен тимом који практично спроводи Пројекат, и ојачан одговарајућим управљачким и техничким капацитетима који ће му омогућити (и) свакодневну имплементацију пројектних активности директно под његовом одговорношћу и (ии) подршку ЈЛС које учествују у пројекту. Предвиђено је да ће Јединица за имплементацију пројекта бити ојачана са најмање 9 високо квалификованих инжењера који ће подржати ЈЛС у припреми пројеката и прегледати квалитет пријављених пројеката у складу са најбољом праксом и критеријумима подобности.

ЦФУ ће бити одговоран за фидуцијарна питања попут финансијског управљања и подршке ЈЛС за спровођење набавки. ЦФУ ће бити појачан са најмање 3 стручњака за набавке чији ће главни задатак бити повећање капацитета набавке локалних самоуправа и вођење набавке пројеката у оквиру Зајма.

ЈЛС ће имати своје запослене задужене за управљање пројектима који се финансирају из кредита, укључујући активности у вези са набавком, припремом пројеката и увођењем побољшаних политика и оквира за планирање и управљање. Свака корисничка ЈЛС ће потписати Протокол о сагласности (Меморандум он Ундерстандинг – МоУ) са Министарством грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре где су дефинисани узајамна одговорност и обавезе. Протокол о сагласности ће бити дефинисан у Оперативном приручнику пројекта.

Јединица за имплементацију пројекта ће бити подржан од једног специјалисте за животну средину и једног експерта за друштвено укључивање, социјалног стручњака, било консултаната са пуним или непуним радним временом током спровођења пројекта, а у зависности од обима посла може бити потребно додатно запошљавање, које се тренутно не може одредити. Све додатно особље би било договорено између Јединице за имплементацију пројекта и тима банке и подржано од стране пројекта.

Ако је потребно биће ангажован Специјалиста за пресељење са непуним радним временом. Специјалиста друштвених наука ће бити одговоран за социјалну заштиту и осигурање да је жалбени механизам функционалан. Акциони план за расељавање по потреби ће припремити специјалиста за пресељење кога ће Јединица за имплементацију пројекта ангажовати за ову специфичну активност/активности.

8.2 Кључне институције у поступку расељавања

Поступак расељавања укључује Владу Републике Србије, корисника експропријације, порески надлежни орган, акредитоване стручњаке за процену, локалне власти и одговарајуће судове у случајевима постојања спора. Преглед свих институција је приказан доле. Детаљно додељене одговорности и аранжмани за имплементацију захтева овог Оквира политике расељавања и сваког Акционог плана за расељавање специфичног за градилиште ће бити обухваћени у самом Акционом плану за расељавање.

Табела 5: Институције укључене током експропријације земљишта/расељавања

Институција	Кључна одговорност током расељавања

Институција	Кључна одговорност током расељавања
Народна скупштина Републике Србије	Законом проглашава јавни интерес.
Влада Републике Србије	Проглашава јавни интерес за експропријацију (ако то није урађено путем закона, као што је горе наведено).
Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре /Јединица за имплементацију пројекта	Практично спроводи и координира све активности пресељења у складу са овим Оквиром политике расељавања и појединачним Акционим плановима за расељавање. • Именује стручњака за пресељење који ће пратити имплементацију и извештавати о друштвеним компонентама пројекта, посебно о практичном спровођењу Оквира политике расељавања. • Највљује последњи датум. • Припрема и објављује Оквир политике расељавања, Акциони план за расељавање и све друге документе. • Одржава јавна саветовања у свим фазама пројекта. • Сарађује са значајним представницима интересних група. • Успоставља и управља жалбеним механизмом људи на које утиче пројекат и представника интересних група; • Прати и процењује поступак расељавања и Светској банци пријављује сва питања према овом Оквиру политике расељавања. • Прати процес привременог заузимања земљишта све док се земљиште не врати њиховим власницима у складу са овим Оквиром политике расељавања.
Корисник експропријације	Управља процесом експропријације.
Министарство финансија (Министру оф Финанце - МоФ)	Зајмопримац и надлежни орган другог реда за одлуке о експропријацији.
Пореске управе (децентрализоване на ЈЛС, али које припадају Министарству финансија)	Предвиђају процену тржишне вредности пољопривредног или грађевинског земљишта.
Локалне самоуправе	ЈЛС управљају процесом експропријације (Одељење за имовинске послове). Учествују и локални жалбени пултови.
Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде	Пружа информације о доступном заменском земљишту.
Републички геодетски завод, Државни катастар непокретности, децентрализоване јединице	Пружају службене информације о свим непокретностима, укључујући земљиште, објекте, куће и тако даље. Пружају службене правне информације о власницима некретнина. Пружају информације о поседницима непокретне имовине. Ознака процеса експропријације. Извршава законске промене власништва над непокретностима након куповине земљишта, експропријације и тако даље.
Надлежни судови за подручје ЈЛС	Одређује правичну накнаду ако није постигнут пријатељски споразум.
Управни судови	Одлучују по тужбама против коначних и обавезујућих одлука које је издало Министарство финансија.

9 БУЏЕТ И ФИНАНСИРАЊЕ РАСЕЉАВАЊА

Начелно, терет трошка накнаде сносиће Корисник експропријације и он ће бити предвиђен буџетом у оквиру буџета за наредне фискалне године. Трошкови за имплементацију овог Оквира политике расељавања укључују категорије: (а) административни трошкови, укључујући трошкове повезане са експропријацијом (уколико је неопходно), и (б) накнаду за експропријацију земљишта и губитак имовине, укључујући и прелазни и сваки други додатак по потреби.

У овој фази пројекта и због непознатог делокруга, врсте и величине утицаја, никаква процена не може бити дата о траженом трошку.

Овај оквир политике расељавања како се на њега упућује у Споразуму о зајму, допуњава националне правне захтеве који усмеравају принудну куповину земљишта и пресељење, и након ратификације послужиће као правна основа за отклањање недостатака ради испуњења Стандарда за животну средину и социјална питања (ESS5).

АНЕКС 1: ОБРАЗАЦ ЗА ПРИЈАВУ ЖАЛБИ

Референтни број:

Пуно име

Напомена: можете остати анонимни ако желите, или затражити да не откривате свој идентитет трећим лицима без вашег пристанка. У случају анонимних притужби, одлука ће бити објављена на веб страници пројеката <https://www.mgsi.gov.rs/>

Име _____

Презиме _____

Желим да анонимно пријавим притужбу

Род подносиоца притужбе (попуњавање овог поља је по избору)

Мушко Женско Друго _____ (молимо наведите)

Тражим да не откривате мој идентитет без мог пристанка. Подаци за контакт. Молимо означите како желите да вас контактирамо (пошта, телефон, електронска пошта).

Поштом: Молимо упишите поштанску адресу:

Телефоном: _____

Електронском поштом _____

Пратићу решавање на веб локацији јер желим да останем анониман/а.

Изабрани језик за комуникацију Српски Други (наведите)

Опис инцидента или притужбе (Шта се догодило? Где се то догодило? Које се то догодило? Шта је резултат проблема? Датум инцидента/притужбе)

Једнократни инцидент/притужба (датум _____)

Догодио се више него једном (колико пута? _____)

У току (тренутно имате проблем). Шта бисте желели да се догоди да би се проблем решио?

Потпис: _____ Датум: _____

Молимо доставите овај образац у: Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре/Јединица за имплементацију пројекта

АНЕКС 2: КОНТРОЛНА ЛИСТА ДРУШТВЕНЕ АНАЛИЗЕ

ОБРАЗАЦ ЗА ДРУШТВЕНУ АНАЛИЗУ И ОКИДАЧИ ЗА ПОДПРОЈЕКТЕ

Овај извјештај о испитивању ће се састојати од обрасца провере, доказа о власништву и слика из теренског истраживања.

Назив подпројекта:

Локација:

Врста активности И пакет набавке како је додељен у Плану набавке:

Природа пројекта:

Величина/делокруг:

Агенција која практично спроводи пројекат:

Опис окружења пројекта:

Показатељи испитивања који се односе на експропријацију, имовину и приступ новчаним средствима

		ДА	НЕ
Врста активности – биће у подпројекту:			
1	Захтевати да се земљиште (приватно) прибави (привремено или трајно) за његов развој		
2	Набавити земљиште у очекивању пројекта?		
3	Користите земљиште које је тренутно заузето или се редовно користи у производне сврхе (на пример баштованство, пољопривреда, пашњаци, локације за риболов, шуме).		
4	Физички раселити појединце, породице или пословања.		
5	Резултат је привремени или трајни губитак усева, воћака или инфраструктуре домаћинства.		
6	Резултат тога је ненамерно ограничавање приступа људи законски одређеним парковима и заштићеним подручјима.		
7	Резултат је губитак средстава за живот.		
8	Стварају негативан утицај на било које осетљиве појединце или групе.		
9	Стварају негативан утицај на незваничне продавнице на споредним путевима, на трговце или на било који номадски тип трговачке активности.		

10	Утичу на здравље и безбедност заједнице.		
11	Утичу на интерно расељена лица или избеглице.		
12	Ометају приступ здравственој заштити и образовању.		

Ако је било које поље од 1 до 9 означено са ДА, Стандарди за животну средину и социјална питања (ESS5) ће бити значајни и биће припремљени инструменти специфични за то градилиште, у складу са Оквиром политике расељавања.

Ако је било које поље од 10 до 13 означено са ДА сразмерне мере ублажавања биће осмишљене према Плану управљања животном средином и социјалним питањима специфичном за то градилиште.

СЕРТИФИКАЦИЈА

Овим потврђујемо да смо темељно испитали сва потенцијална штетна дејства овог потпројекта. Колико знамо, потпројекат не избегава појединачно/не избегава све негативне друштвене утицаје.

За Јединицу за имплементацију пројекта / Консултант за друштвено укључивање

АНЕКС 4: ПРЕДЛОЖЕНИ САДРЖАЈ/АКЦИОНИ ПЛАН ЗА РАСЕЉАВАЊЕ

Делокруг и ниво детаља плана расељавања се мењају заједно са величином и сложенешћу расељавања.

План је на основу ажурних и поузданих информација о:

- (а) предложеном расељавању и његовим утицајима на расељена лица и друге негативно погођене групе,
- (б) правним питањима укљученим у расељавање.

План расељавања обухвата елементе дате доле, према њиховом значају. Када било који елемент није значајан за пројектне околности, то треба забележити у плану расељавања.

Садржај Акционог плана за расељавање:

1. *Опис пројекта.* Општи опис пројекта и идентификација области пројекта.

2. *Потенцијални утицаји.* Идентификација:

- (а) компоненте пројекта или активности које подстичу расељавање;
- (б) зона утицаја такве компоненте или активности;
- (ц) алтернативна решења која су разматрана ради избегавања или минимизације расељавања; и
- (д) механизми који су упостављени да се расељавање минимализује, у могућем обиму, током имплементације пројекта.

3. *Циљеви.* Главни циљеви програма расељавања.

4. *Преглед пописа становништва и основних социо-економских студија.* Налази пописа становништва на нивоу домаћинства идентификују и броје погођена лица, и уз укљученост погођених лица, премеравају земљиште, објекте и друга основна средства који ће бити погођени пројектом. Преглед пописа становништва такође служи другим суштинским функцијама:

- (а) Идентификацији карактеристика расељених домаћинстава, укључујући опис производних система, рада и организације домаћинства; и основне информације о средствима за живот (укључујући, према потреби, нивое производње и приход који произлазе из званичних и незваничних економских активности) и животни стандард (укључујући здравствено стање) расељеног становништва;
- (б) Информације о осетљивим групама или лицима за која можда морају да се начине специјалне одредбе;
- (ц) Идентификација јавне или инфраструктуре заједнице, имовине или комуналија који могу бити погођени;
- (д) Пружање основе за пројекат, и предвиђање буџета за програм расељавања;
- (е) Заједно са утврђивањем последњег датума, пружање основе за изостављање неподобних људи из накнада и помоћи за расељавање; и
- (ф) Утврђивање основних услова за сврхе праћења и одређивања вредности.

Уколико је то значајно, допунске студије описују следеће:

- (г) Системи закупа и преноса земљишта, укључујући попис природних ресурса заједничке имовине од којих људи зарађују за живот и издржавање, системи плодоуживања засновани без докумената о својини (укључујући риболов, испашу или употребу шумских површина) којима управљају признати локални механизми за додељивање земљишта, и сва питања која покрећу различити системи закупа у пројектном подручју;
- (х) Обрасци друштвене интеракције у погођеним заједницама, укључујући друштвене мреже и системе социјалне подршке, и како се на њих пројекат утицати; и
- (и) Друштвене и културне карактеристике расељених заједница, укључујући опис формалних и неформалних институција (на пример, организације заједнице, ритуалне групе, невладине организације (Нон-Говернментал Организатионс – НВО)) које могу бити значајне за стратегију саветовања и за пројектовање и имплементацију активности расељавања.

5. *Законски оквир*. Налази анализе правног оквира, који покривају:

- (а) Делокруг овлашћења принудног стицања и наметања ограничења коришћења земљишта и природа накнаде која је с тим повезана, у смислу методологије вредновања и рока плаћања;
- (б) Важећи правни и административни поступци, укључујући опис правних лекова који су на располагању расељеним лицима у судском процесу и уобичајени временски оквир за такве поступке, и сви доступни механизми за решавање жалби који могу бити значајни за пројекат;
- (ц) Закони и прописи који се односе на агенције одговорне за имплементацију активности расељавања; и
- (д) Недостаци, ако их има, између локалних закона и праксе који обухватају обавезну куповину, наметање ограничења коришћења земљишта и обезбеђивање мера пресељења и Стандарда за животну средину и социјална питања (ESS5), и механизма за премошћавање таквих недостатака.

8. *Институционални оквир*. Налази анализе институционалног оквира, који покривају:

- (а) Идентификација агенција одговорних за активности расељавања и невладине организације/ЦСОс који могу имати улогу у практичном спровођењу Пројекта, укључујући давање подршке за расељена лица;
- (б) Процена институционалног капацитета таквих агенција и невладиних организација/ЦСОс-ови; и
- (ц) Било који кораци који су предложени да се унапреди институционални капацитет агенција и невладиних организација/ЦСОс-ова који су одговорни за имплементацију расељавања.

9. *Подобност*. Дефиниција расељених лица и критеријума за одређивање њихове подобности за накнаду и другу помоћ за расељавање, укључујући значајне завршне датуме.

10. *Процена и накнада за губитке*. Методологија која треба да се користи при вредновању губитака ради одређивања трошкова њихове замене; и опис предложених врста и нивоа накнада за земљиште, природна добра и другу имовину према локалном закону, и такве допунске мере какве су неопходне да се за њих постигне трошак замене.

11. *Учешће заједнице*. Укључења расељених лица (укључујући заједнице које су домаћини, тамо где је то значајно):

- (а) Опис стратегије за саветовање са, и учешће расељених лица у пројектовању и практичном спровођењу активности расељавања;
- (б) Сиже изражених гледишта и како су та гледишта узета у разматрање у припреми плана расељавања;
- (ц) Ревизија приказане алтернативе расељавања и избори начињени од стране расељених лица у вези могућности, биће њима дати на располагање; и
- (д) Институционализовани споразуми путем којих расељена лица могу да саопште своје забринутости надлежним органима пројекта током планирања и имплементације, и мере да се осигура да такве осетљиве групе етничке мањине и жене буду на одговарајући начин заступљени.

12. *Распоред имплементације*. Распоред имплементације предвиђа очекиване датуме за расељење, и процењено покретање и рокове завршетка за све активности плана расељавања. Распоред би требало да укаже како су активности расељавања везане за имплементацију целокупног пројекта.

13. *Трошкови и буџет*. Табеле приказују категорисане процене трошка за све активности расељавања, укључујући накнаде за инфлацију, раст становништва и друге непредвиђене ситуације; временски распоред за издатке; изворе средстава; и споразуме за благовремени прилив средстава и средства за пресељење, ако их има, у подручја изван надлежности агенција за имплементацију.

14. *Механизам за решавање жалби*. План описује приуштиве и доступне поступке за решавање спорова трећих страна који настају расељавањем или пресељењем; такви механизми за подношење жалби треба да узму у обзир доступност судских средстава и заједнице, и традиционалне механизме за решавање спорова.

15. *Праћење и одређивање вредности*. Споразуми за праћење активности исељења и расељавања од стране агенције за имплементацију, допуњени независним праћењем, како банка сматра одговарајућим, како би осигурала потпуне и објективне информације; показатељи праћења учинка за мерење улаза, резултата и исхода за активности расељавања; укључивање расељених лица у процес праћења; одређивање вредности резултата за разумни период након завршетка свих активности пресељења; коришћење резултата праћења расељавања за вођење накнадне имплементације.

16. *Споразуми за прилагодљиво управљање*. План треба да садржи одредбе за прилагођавање практичног спровођења пресељења као одговор на непредвиђене промене у условима пројекта, или неочекиване препреке за постизање задовољавајућег исхода расељавања.

АНЕКС 5: ИЗВЕШТАЈ О ЈАВНИМ КОНСУЛТАЦИЈАМА

Треба да се дода.